

Methodický

výklad velikého katechismu

katolického náboženství.

Složil

Th.C. MATĚJ LHOTSKÝ,
bisk. notář a professor náboženství při c. k. ústavě ku vzdělání
učitelů v Soběslavi.

ČÁST DRUHÁ:

O NADĚJI A MODLITBĚ.

DRUHÉ, PŘEPRACOVANÉ VYDÁNÍ.

Schváleno výnosem nejdůst. bisk. konsistoře v Č. Budějovicích
ze dne 26. listopadu 1908, čís. 11.177.

V PRAZE
NÁKLADEM ČESKÉ GRAFICKÉ AKC. SPOLEČNOSTI „UNIE“
1909.

VEŠKERA PRÁVA JSOŮ VYHRAZENA.

Tiskem »UNĚ« v Praze

JEHO EMINENCI
NEJDŮSTOJNĚJŠÍMU A SLOVUTNÉMU
PÁNU, PANU

LVU SVOB. PÁNU SKRBENSKÉMU ZE HRÍŠTĚ,
KNÍŽE-ARCIBISKUPU PRAŽSKÉMU,

SV. ŘÍMSKÉ CÍRKVE KARDINÁLU, PAPEŽSKÉMU LEGÁTU, PRIMASU
KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO, C. A K. SKUTEČNÉMU TAJNÉMU
RADOVI, KANCLÉŘI OBOU BOHOSLOVECKÝCH
FAKULT C. K. UNIVERSITY KARLO-
FERDINANDOVY, DOKTORU
BOHOSLOVÍ ATD.

V NEJHLUBŠÍ ÚCTĚ A ODDANOSTI VĚNUJE

SPISOVATEL.

Část druhá.

○ naději a modlitbě.

Oddělení první.

○ křesťanské naději.

Pojem a základ křesťanské naděje.

Otec slíbil dítěti odměnu za dobré chování; dítě bylo poslušné a mravné, očekává tedy slíbenou odměnu; očekává ji s jistotou neboli *pevně*, poněvadž *důvěruje* v otce, t. j. poněvadž je přesvědčeno, že otec dodrží své slovo.

Hospodin slíbil Abrahamovi, že mu dá zemi, která oplývá velikou úrodností, slíbil mu, že rozmnoží jeho potomky ve veliký národ, slíbil mu, že z jeho potomků vyjde zaslíbený Vykupitel. Abraham vše to od Boha *pevně* a s důvěrou neboli *důvěrně* očekával.

Pevně a důvěrně očekávati, co nám kdo slíbil, jest „*doufati*“; pevnému a důvěrnému očekávání slíbeného říká se „*naděje*“.

Naděje tedy jest jednak *očekávání* neboli touha po slíbeném dobru, jednak *důvěra* spočívající na přesvědčení, že můžeme dobra toho skutečně dosáhnouti. Toužiti může i ten, kdo nemá důvěry, že dosáhne, po čem touží, na př. stařec po mládí. Taková touha bez důvěry není nadějí.

Co je doufati?

D o u f a t i jest pevně a důvěrně očekávati, co nám kdo slíbil.

Jak se říká pevnému a důvěrnému očekávání slíbeného? (Naděje.)

Z uvedených příkladů poznáváme, že nám může býti něco slíbeno od lidí neb od Boha; dle toho rozeznáváme naději *lidskou* a naději *božskou*. Naděje lidská spoléhá na slib lidský, naděje božská na slib božský.

V náboženství jedná se toliko o naději božské.

Od Boha můžeme očekávati, co nám slíbil buď pro zásluhy naše nebo pro zásluhy Ježíše Krista. V prvním případě máme naději *přirozenou*, ve druhém *nadpřirozenou*. A tato nadpřirozená naděje božská jest naděje *křesťanská*, t. j. kdo pevně a důvěrně očekává všechno, co nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista slíbil, doufá, jak doufají jen křesťané, neboli „*doufá křesťansky*“.

Co jest **křesťansky doufati**?

Křesťansky doufati jest všechno pevně a důvěrně očekávati, co nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista slíbil. (Otáz. 254.)

Bůh slíbil nám pro zásluhy Ježíše Krista **věčnou blaženost**. — Poněvadž však věčné blaženosti nikdo nedosáhne, kdo není čist od hříchů, Bůh slíbil nám též **odpuštění hříchů**, a to pro zásluhy Ježíše Krista, jež se nám přivlastňují tím způsobem, že nás zbavují vši duchovní nečistoty. — Avšak dospělým nepostačuje k věčné blaženosti jen býti prost hříchů, nýbrž jest jim třeba též konati dobré skutky. Poněvadž však ke konání dobrých skutků je nevyhnutelně potřebna milost Boží, Bůh slíbil nám též **milost Boží ke konání dobrého**, a to také jen pro zásluhy Ježíše Krista. Poněvadž odpuštění hříchů a milost Boží nám pomáhají, bychom věčné blaženosti snáze dosáhli, nazývají se „**prostředky k dosažení věčné blaženosti**“. Proto pravíme, že Bůh nám pro zásluhy Ježíše Krista slíbil věčnou blaženost jakož i prostředky, kterými bychom jí dosáhli.

Odpuštění hříchův a milost Boží ke konání dobrého jsou *nadpřirozené* prostředky k dosažení věčné blaženosti. Ale Bůh slíbil nám k témuž účelu také *přirozené* prostředky. Jsou to statky časné, potřebné k zachování života tělesného. Kdo jich užívá k oslavě Boží nebo ku prospěchu bližního,

může si jimi získati mnoho zásluh pro život věčný. Proto se také církev svatá modlí za udělení časných statků, abychom, jsouce zaopatřeni věcmi vezdejšími, tím více mohli sloužiti Bohu a vyhledávati statků nadpřirozených — věčných.

Co nám slíbil Bůh pro zásluhy Ježíše Krista?

Bůh nám pro zásluhy Ježíše Krista slíbil věčnou blaženost jakož i prostředky, kterými bychom jí dosáhli. (Otáz. 255.)

Lidé také často slibují odměny a příjemné věci bližním svým. Ale víme ze zkušenosti, že pokaždé nedávají slíbeného, buďto že *nemohou* nebo že *nechtějí*. Tak na př. někdo slíbil svému služebníku: Budeš-li mi věrně sloužiti, dostaneš štědrý dárek vánoční. Avšak potom *nemohl* věrnému služebníku dárku uštédřiti, neboť do té doby přišel při požáru o všechn majetek a i sám zahynul. Jiný zase sliboval, ale později na své sliby nepamatoval a tedy věci slíbených dáti *nechtěl*. U Boha však je zcela jinak. Bůh všechno, co slíbí, splniti *může*, protože jest všemohoucí; on to také splniti *chce*, poněvadž jest nejvyš dobrotivý a věrný. Kdyby nás celý svět oklamal a opustil, Bůh nás neoklame a neopustí; od něho můžeme najisto doufati, co nám slíbil. Proto sv. Pavel napomíná: „*Držme nepohnuté vyznání naděje své; neboť věrný je ten, jenž zaslíbil*“. (Žid. 10, 23.)

Proč doufáme od Boha, co nám slíbil?

Doufáme od Boha, co nám slíbil, protože je všemohoucí, nejvyš dobrotivý a věrný a proto splniti může a chce, co nám slíbil. (Otáz. 256.)

Křesťanskou naději vzbuzujeme v sobě, ožívujeme, upevňujeme neboli „*pěstujeme*“ každým dobrým skutkem, neboť činíme-li dobrý skutek, očekáváme s důvěrou, že nám jej Bůh odplatí. Ale zvláště pěstujeme křesťanskou naději *modlitbou*. Když se modlíme, očekáváme, že Bůh splní, zač ho prosíme; tím v nás povstává naděje. Čím častěji se modlíme, tím více se v nás naděje zmahá, tím více v nás bývá posilněna.

Čím se zvláště pěstuje křesťanská naděje?

Křesťanská naděje se pěstuje zvláště modlitbou.
(Otáz. 257.)

O modlitbě budeme se nyní učit.

Oddělení druhé.

O modlitbě.

1. O modlitbě vůbec.

Co jest modlitba. Proč se modlíme.

I. Zvedený hoch musil odejiti z domova od rodičů a odebrati se do vzdálené krajiny. Stýskalo se mu velmi po rodičích; jeho myšlenky bývaly často k nim obráceny, ba často nic jiného neměl na mysli než rodiče. Vzpomínal si, jak byli naň vždy dobrotivi a laskavi, a tím myšlením *rozradovalo* se jeho srdce. Přál si, aby v té chvíli byli u něho, aby jim mohl *poděkovati* za vše, co dobrého mu kdy prokázali, a zároveň jim říci, čeho se mu nedostává, a *prositi* jich, by mu v potřebách jeho pomohli. Při tom si též vzpomněl, jak často byl jich neposlušen, k nim neuctivý; i přál si, by je mohl *odprositi* a říci jim, jak velice toho lituje, že je kdy rozhněval.

Hoch ten obracel často své myšlení k rodičům. Ale nejen to; nepřítomní rodiče byli i radost hodného hochu, neboť ho těšilo, že má tak dobré rodiče. V jeho srdci se ozývala touha, žádost, aby mohl rodičům *poděkovati* a jim své potřeby přednésti, ale i zármutek, že je často hněval. Tak tedy nejen myšlení, ale i radost a zármutek v srdci, touha a žádost toho hochu, všecko bylo obráceno k rodičům, neboli byla k nim obrácena celá jeho duše, celá mysl.

My všickni máme dobrotivého a laskavého otce, Pána Boha. Máme tedy také jako zvedené dítky jeho často k němu obracet celou duši, celou mysl svou;

máme tak činiti uctivě a bez roztržitosti, máme při tom zapomenouti takořka na celý svět a na starosti pozemské a býti v srdci svém zaujati jen Bohem, slovem, máme obracetí mysl svou k Bohu *nábožně*. Poněvadž pak Bůh přebývá zvláště na nebesích, neříkáme, že k němu mysl svou nábožně obracíme, nýbrž že ji k němu nábožně *pozdvihujeme*. O tom pak, kdo nábožně pozdvihuje mysl svou k Bohu, říkáme, že „se modlí“; nábožnému pozdvížení mysli k Bohu říkáme „modlitba“.

Co jest modlitba?

M o d l i t b a jest nábožné pozdvížení mysli k Bohu. (Otáz. 258.)

Modlitba je tedy více než pouhé myšlení na Boha. Nevěřci na př., pochybovači u víře, rouhači také myslí na Boha, jak a čím by ho totiž potupili. Že takové myšlení na Boha není modlitbou, rozumí se samo sebou. Ani obyčejné rozmlouvání nebo řečnění o Bohu není modlitbou. K modlitbě náleží mysl věřící a zbožná; člověk modlící se musí nejen myšlenkami, nýbrž i vůlí svou i srdcem svým pozdvihnouti se nad věci pozemské a musí celou duší dlíti u Boha.

Poněvadž člověk klade svou modlitbu obyčejně ve slova, byť jich někdy ani nevyslovoval, nazývá se modlitba též „rozmluvou s Bohem“. — Někteří sv. otcové nazývají modlitbu „*dýcháním duše a životem jejím*“, neboť jako dýchání těla vydává svědectví o životě tělesném, tak vydechování modlitby k Bohu vydává svědectví o životě duchovním.

II. Když zmíněný zvedený hoch v cizině obracel mysl svou k rodičům, měl při tom rozličné *úmysly*.

- a) Přál si především, aby mohl rodičům vyjádřiti *radost* nad tím, že má tak dobré rodiče. Podobně i my se někdy modlíme, hlavně s tím úmyslem, **abychom Boha** pro jeho neskončenou velebnost, dokonalost a dobrotu velebili, oslavovali, **chválili**. Modlitbě takové říká se „**modlitba chvály**“.

Modlitbou chvály jsou mnohé žalmy, „Gloria“ a „Sanktus“ ve mši svaté, chvalo zpěv: „Tebe Boha chvá-

líme“, naše křesťanské pozdravení: „Pochválen buď Ježíš Kristus!“, chvalořeč: „Sláva Otci, Synu i Duchu svatému“, jakož i mnohé písně, jichž církev sv. užívá při službách Božích, jako: „Bože, před Tvou velebností“, „Tvůrce mocný“, „Svatý, svatý, svatý“ a j.

Modlitbu chvály konali: *Mojžíš s Israelity*, kteří přešedše Rudé moře zpívali píseň Hospodinu; *tři mládenci v peci ohnivé*, kteří byvše zázračným způsobem zachráněni, chválili a oslavovali Boha pro jeho všemohoucnost krásným chvalozpěvem: „Požehnaný jsi, Pane Bože otců našich, a chvalitebný a slavný a nade všecko vyvýšený na věky“ (Dan. 3, 52...); *Zachariáš*, jenž při narození syna svého chválil Hospodina pro jeho dobrotu a milosrdenství chvalozpěvem: „Požehnaný Pán Bůh israelský, že navštívil a učinil vykoupění lidu svého.“ (Luk. 1, 60.) Z téže příčiny *Panna Maria* propěvovala: „Velebí duše má Hospodina“. (Luk. 1, 64.)

Také my máme často konati modlitbu chvály, jak nás k tomu vybízí Písmo sv., když na př. dí: „*Chvalte, služebníci, Hospodina, chvalte jméno Hospodinovo!*“ (Žalm 65, 8.) — „*Chvalte Hospodina všickni národové, veleblež Ho všickni lidé!*“ (Žalm 116. 1.) — „*Všeliký duch (= vše, co živo jest) chval Hospodina!*“ (Žalm 150. 6.)

Proč se modlíme za prvé?

Modlíme se

1. bychom Boha chválili.

b) Zvedený hoch v cizině obraceje mysl svou k rodičům přál si, by jim mohl *poděkovati* za všecko, co dobrého mu kdy prokázali. Podobně i my modlíme se máme někdy na mysli hlavně nesčíslná dobrodiní, která nám Bůh každodenně prokazuje, a modlitbou dáváme mu na jevo vděčnost svou neboli modlíme se, bychom mu za prokázaná dobrodiní **děkovali**. Takové modlitbě se říká „**modlitba děkovací**“.

K modlitbě děkovací sv. Pavel napomíná slovy: „*Díky činite za všecko ve jménu Pána našeho Ježíše Krista Bohu a Otci!*“ (Ef. 5, 20.) — „*Na modlitbě trvejte bdíce v ní s díkyčiněním!*“ (Kolos. 4, 2.) — Církev sv. při každé

mši svaté nám připomíná: „*V pravdě hodno, spravedливо, slušno i spasitelno jest tobě vždy a všudy díky činiti*“. Ano k díkům Bohu zavazuje nás i veškerá příroda i vše, co na duši své nebo na těle svém pozorujeme, poněvadž vše je svědectvím o neskonalé lásce Boha k nám. A jiným způsobem než právě modlitbou nemůžeme Bohu děkovati.

Zvláště máme Bohu děkovati, když dostaneme některé vzácnější dary, jako na př. po žních; též po dokončení díla, večer, ke konci roku atd.

Modlitbu děkovací konali: *Eliezer*, služebník Abrahamův, jenž poznal, že Rebeka je dcera Batuele, syna Abrahamova bratra Nachora, děkoval Bohu řka: „*Požehnaný budiž Bůh, který přímou cestou mne přivedl do domu bratra pána mého!*“ — *Jakub*, jenž vrátiv se šťastně od Lábana domů, šel s celým domem svým do Bethel, aby tam vystavěl oltář a poděkoval Bohu, že byl ochráncem jeho v cizině. — *David* děkoval Bohu za vysvobození z rukou nepřátelských, *Tobiáš*, když nabyl zraku, *Simeon*, když uviděl Spasitele.

Proč se modlíme za druhé?

Modlíme se

2. bychom Bohu děkovali.

c) Zvedený hoch v cizině obraceje mysl svou k rodičům přál si, by je měl u sebe, by jich mohl *prositi* za pomoc ve svých potřebách. Také my při modlitbě máme někdy hlavně na mysli své potřeby a svou bídu, a obracíme se k Bohu s prosbami neboli modlíme se, **bychom Boha prosili**, by nám ráčil ve své dobrotivosti dáti, čeho jest nám pro tělo (= dobrodiní) i duši (= milosti) třeba. Takové modlitbě říká se „**modlitba prosebná**“.

Bůh chce, bychom ho prosili za všechno, čeho potřebujeme, a bez modlitby nedává nám ničeho. Bůh ovšem zná potřeby naše a mohl by nám i bez modlitby pomoci, ale on chce, bychom ho prosili, bychom jeho dary nepovažovali za povinnost, nýbrž za dobrodiní, a tak tím lépe poznali svou závislost na něm.

K modlitbě prosebné vybízí nás Ježíš Kristus řka: „*Proste a bude vám dáno!*“ (Mat. 7, 7.), a sv. Pavel dí: „*Ve všeliké modlitbě a prosbě s díkyčiněním prosby vaše známy buďte Bohu!*“ (Fil. 4, 6.)

Modlitbou prosebnou byla na př. modlitba *Mojžíšova* za lid israelský; *Šalomounova* za srdce moudré a rozumné; modlitba *Ježíšova* na hoře Olivetské a na kříži; modlitba umírajícího *Štěpána*; modlitba *apoštolů* na lodičce; *křesťanů* za uvězněného Petra; sv. *Moniky* za syna Augustina.

Zvláštním druhem modlitby prosebné je ten způsob, když prosíme Boha za odpuštění hříchů. Také onen zvedený hoch v cizině obraceje mysl svou k rodičům přál si býti u nich, aby je mohl *odprositi*, že je často hněval. — Poněvadž, modlíme-li se za odpuštění hříchů, prosíme, by se Bůh hříchy rozhněvaný s námi smířil, říká se modlitbě takové „*modlitba smírná*“.

K modlitbě smírné nutí nás naše svědomí, které nám stále připomíná spáchané hříchy. Zvláště máme konati modlitbu smírnou, kdykoli jsme si vědomi některého hříchu, jakož i při večerní modlitbě, při mši svaté a když přijímáme svátost pokání nebo kteroukoli jinou svátost.

Modlitbou smírnou vyprosili si všickni hříšníci odpuštění. *Obyvatelé města Ninive* modlitbou smírnou usmířili Hospodina; *David* kajícími žalmy prosil Boha za slitování; *publikán* ve chrámě jerusalemském modlil se za odpuštění hříchů; *lotr na kříži* došel odpuštění hříchů proto, že prosil za smilování.

Proč se modlíme za třetí?

Modlíme se

3. bychom Boha prosili za dobrodiní a milosti, zvláště pak za odpuštění hříchů.

Proč se modlíme?

Modlíme se:

1. bychom Boha chválili,

2. bychom mu děkovali,
3. bychom ho prosili za dobrodiní a milosti, zvláště pak za odpuštění hříchův. (Otáz. 259.)]

Potřeba modlitby.

Jistý pacholík, jménem Konrád, nerad se modlil. Když se měl modliti, musil k tomu vždy býti nucen a doháněn. Jednou se ho otec tázal: „Konráde, přišel-li bys pak také rád do nebe?“ Konrád přisvědčil. „Ale“, pravil otec, „co pak jsi slyšel o andělech, že činí v nebesích?“ „Že tam ustavičně Pána Boha chválí a oslavují“, odpověděl Konrád. „Ano“, pravil otec, „a totéž činí také svatí v nebi. Kdo tedy chce po smrti do nebe přijíti, musí také již zde na zemi Boha chváliti a velebiti, musí se modliti. Kdo se nemodlí nebo jen nerad se modlí, nepříjde do nebe“. To si Konrád zapamatoval a od té doby nedal se již k modlitbě nutiti; vždy se již rád modlival.

Důležitou pravdu pověděl otec Konrádovi, pravdu, že **modlitby je všem lidem třeba ke spasení**. Ovšem nejsou v tom zahrnuty děti, které ještě nepřišly k užívání rozumu, neboť ty nemohou vůbec nic pro spasení své činiti, tedy také ne se modliti, nýbrž miní se tu jen lidé dospělí, kteří již přišli do rozumu.

Jakmile tedy člověk přijde do rozumu, musí se modliti, chce-li býti spasen. Povinnost ta plyne především odtud, že **Ježíš Kristus výslovně přikázal, abychom se modlili**. Pravilť: „*Proste, a bude vám dáno, hledejte a naleznete, tlucte a bude vám otevřeno!*“ (Mat. 7, 7.) Abychom pak byli ujištěni, že Bůh prosby naše vyslyší, pravil: „*Amen, amen, pravím vám, budete-li zač prositi Otce mého ve jménu mém, dáť vám*“. (Jan 16, 23.)

Ježíš Kristus však nejen přikázal, abychom se modlili, nýbrž on také nás **příkladem svým modliti se učil**.

Celý život Ježíšův na zemi byl ustavičnou modlitbou. Hned již jako čtrnáctiletý mládeneček spěchal na slavnost do Jerusalema a tam ustavičně dlel ve chrámě trvaje

na modlitbách a rozmluvě o Bohu. Než počal konati úřad učitelský, po 40 dní a nocí modlil se na poušti. Když pak zástupy vyučoval, často odcházel do samoty a po celou noc trval na modlitbách. Modlil se před svým utrpením, modlil se za své učedníky, za všechny věřící, ano i za své nepřátele.

Je-li modlitby třeba?

Modlitby je třeba, a to všem lidem, jakmile do rozumu přišli. (Otáz. 260.)

Proč je modlitby všem lidem třeba za první?

Modlitby je všem lidem třeba:

1. protože Ježíš Kristus výslovně přikázal, abychom se modlili, a nás příkladem svým modliti se učil. (Otáz. 161. 1.)

Avšak ještě z jiné důležité příčiny je všem lidem modlitby třeba.

Spasení můžeme dojíti jen tehdy, jsme-li bohumile živi a setrváme-li v dobrém až do konce. Toho však nedovedeme svými silami; k tomu potřebujeme pomoci milosti Boží. Té milosti neuděluje nám Bůh bez naší prosby, bez našeho přičinění. Proto Ježíš Kristus chce, bychom za ni prosili, neboť dí: „*Proste a vezmete!*“ (Jan 16, 24.) Kdo tedy neprosí, neobdrží, t. j. kdo se nemodlí, nedosáhne potřebných milostí, aby bohumile žil, pokušení přemáhal a tudíž v dobrém až do konce setrval a spasení došel. Takový podobá se vojáku beze zbraně, ptáku bez křídel, rybě bez vody, lampě bez oleje, lodi bez plachet a vesla. Dobře praví sv. Alfons z Ligury: „*Všickni svatí v nebi stali se svatými modlitbou; všickni zavržení zahynuli, protože se nemodlili.*“

Proč je modlitby všem lidem třeba za druhé?

Modlitby je všem lidem třeba:

2. protože bez modlitby nedosahujeme potřebných milostí, bychom bohumile žili a v dobrém až do konce setrvali. (Otáz. 161. 2.)

O potřebě modlitby byli přesvědčeni všichni svatí a světice Boží Starého i Nového zákona a proto rádi a horlivě se modlili.

Tak na př. *David* sedmkrát za den se modlival, ba i v noci k modlitbě vstával; zbožný *Simeon* často chodíval do chrámu na modlitby; podobně činila prorokyně *Anna*. *Pannu Marii* anděl nalezl modlící se; sv. *Jakub mladší*, biskup jerusalemský, téměř neustále klekával ve chrámě modle se, pročez kolena jeho ztvrdla jako kůže velbloudí; sv. *Václav* každodenně navštěvoval chrámy, ano i v noční době chodíval do chrámu a tam se horlivě modlil.

Povinnost modlitby Bůh vštípil každému člověku do srdce. Proto i pohané, kteří nemají zjevení Božího, jsou přesvědčeni o povinnosti modliti se a také se skutečně modlí ke svým bohům. — Mohamed uložil svým stoupencům pětkrát za den se modliti.

Proč je modlitby všem lidem třeba?

Modlitby je v š e m l i d e m třeba:

1. protože Ježíš Kristus výslovně přikázal, abychom se modlili, a nás příkladem svým modliti se učil,
2. protože bez modlitby nedosahujeme potřebných milostí, bychom bohumile žili a v dobrém až do konce setrvali. (Otáz. 261.)

Účinky modlitby.

1. *Sv. František Saleský*, biskup v Ženevě, vysvětloval kdysi dětem radosti prvních rodičů v ráji. „Nejlepší radostí jejich“, pravil, „bylo, že obcovali s Pánem Bohem a s ním jako s otcem směli rozmlouvatí“. Tu zvolal jeden chlapec: „Ach, škoda, že tomu nyní již tak není! Jak rád bych mluvil se samým Bohem, a jak krásné by to bylo s ním obcovati!“ Svatý biskup velice se potěšil touto srdečnou odpovědí nevinného dítěte a posmáv se pravil: „Nermuť se, synáčku můj; ačkoli jsme prvotním hříchem ztratili ráj, Boha jsme přece neztratili. On jest nám blízek, a každou hodinu a na každém místě můžeme s ním rozmlouvatí, a to v modlitbě. To rozmlouvání a obcování s Bohem v modlitbě naplňuje duši naši právě takovou slastí, jaké požívali první rodiče v ráji, když s Bohem rozmlouvali“.

Pravdu děl svatý biskup. Modlitba je takořka zlatá nit, která nás spojuje s Bohem. Modlitbou pozdvihujeme duši svou z prachu země k svému Tvůrci a vineme se k němu jako k nejlepšímu otci. Za to Bůh odměňuje nás tím, že nás mile slyší, mluví k nám svými vnukáními, jimiž nás poučuje, těší, na chyby upozorňuje a povzbuzuje, bychom k němu celým srdcem přilnuli. Ze všeho toho povstává v duši naší zvláštní slast, jíž nikde jinde nelze nalézt — duše naše okouší již na zemi radostí nebeských, plynoucích ze spojení s Bohem. Proto Žalmista Páně volá: „*Okuste a vizte, jak sladkým jest Pán*“ (Žalm 33. 9.). A sv. Bonaventura dí: „*Není nic, co by v tomto životě mohlo srdce člověka naplniti větší radostí, jako horlivá modlitba*“.

Že tomu skutečně tak, vidíme na př. na sv. Filipu Nerejském, jenž býval při modlitbě často tak dojat, že volával: „*Pane, odstup ode mne, neboť jsem člověk smrtelný a nemohu snést hojnost nebeských radostí!*“ — Sv. Teresie po vykonané modlitbě říkala, že přichází ze světa, s nímž se tisíc světů pozemských porovnat nemůže.

Modlitba spojuje nás tedy s Bohem. To jest první její účinek.

Který jest první účinek modlitby?

První účinek modlitby jest, že nás spojuje s Bohem. (Otáz. 262. 1.)

2. a) Sv. Tomáš Aquinský vynikal neobyčejnou učností a moudrostí, napsal znamenité spisy, avšak sám pokorně vyznal, že učnosti a moudrosti více nabyl modlitbou než prací a studováním.

A v pravdě, modlitba nás osvětluje; při ní Duch svatý sestupuje do srdce našeho, naučuje nás všemu dobrému, dává nám spasitelná vnuknutí a zbuzuje v nás bohumilé úmysly. Proto všickni spravedliví a zbožní lidé, kdykoli podnikají nějaké důležité dílo, hledají v modlitbě rady a osvětlení. Čiňme tak i my!

b) První křesťané milovali modlitbu. Písmo svaté o nich praví, že trvali ustavičně na modlitbách. Proto

také byli pevní ve víře, věrní Bohu a církvi, vytrvalí ve všem dobrém. Modlitbou byli tak posilněni ve víře a v lásce k Ježíši Kristu, že s radostí a plesáním podstupovali i nejhrozdější smrt, až se tomu pohané divili.

Modlitba tedy nejen nás osvěcuje, ale též **posiluje k dobrému**. Kdo se rád a dobře modlí, ten mnohem snáze překoná pokušení, než ten, kdo se nemodlí. Kdo se rád a dobře modlí, ten jeví také vždy větší horlivost v konání dobrých skutkův a ve službě Boží. Kdyby se všickni katoličtí křesťané každodenně vroucně modlili, bylo by mezi námi více víry, spravedlnosti, obětavosti, milosrdenství, pokoje, mravnosti a křesťanského obcování, slovem, bylo by mezi námi více dobrého.

Který je druhý účinek modlitby?

Druhý účinek modlitby jest, že nás osvěcuje a posiluje k dobrému. (Otáz. 262. 2.)

3. a) *Ježíš Kristus* ve smrtelných úzkostech v zahradě Getsemanské hledal útěchy v modlitbě a také ji skutečně našel, neboť přišel anděl a posilnil ho k nastávajícímu utrpení. — *Anna*, manželka *Elkanova*, hledala ve svém zármutku, kterým pro bezdětnost byla naplněna, útěchy v modlitbě ve stánku a byla potěšena, neboť Bůh dal jí brzy na to syna.

Také nám je mnohdy třeba útěchy v rozličných souženích, jež na nás v životě doléhají. Mnozí jí hledají u lidí; ti však buď jí poskytnouti nemohou, nebo mohou jí poskytnouti jen z části a na krátký čas. Opravdovou útěchu nám dáti a soužení ulehčiti, ano i příjemným je učiniti, může jen Bůh. A on tak činí, modlíme-li se v soužení k němu. Vždyť sám praví ústy Žalmisty Páně: „*Vzývej mne v den soužení, a vytrhnu tě!*“ (Žalm 49. 15.), t. j. potěším tě. Modlitba tedy nás těší v soužení, v ní nalazáme útěchu ve všelikém trápení. Proto všickni zarmoucení křesťané obračejí zraky své k nebesům a spínají ruce své k modlitbě a docházejí také útěchy. Čiňme podobně! Kdykoli dolehne na nás nějaké soužení, nezoufejme, ale vroucně se modleme, jak nás k tomu

vybízí sv. Jakub řka: „*Jsi-li kdo v zármutku, modli se!*“ (Jak. 5, 13.) A Otec nebeský vleje do utrápeného srdce hojivý balsám a setře slzy s očí našich.

b) Když král *Ezechiáš* roznemohl se na smrt, modlil se s pláčem k Hospodinu a pozdravil se; *tři mládenci v peci ohnivé* se modlili, a oheň jim neuškodil; *Daniel* modlil se v jámě lví, a lvi se ho nedotekli.

I nás potkávají často různá neštěstí, jako nouze, bída, chudoba, hlad, oheň, krupobití, povodeň, nemoc a j. Ve všech těch potřebách, v každé nouzi, byť byla sebe větší, kdy již veškerá pomoc lidská bývá marnou, může nám pomoci Bůh, modlíme-li se k němu, o pomoc-li ho vzýváme. Tu vyplňují se na nás slova Žalmisty Páně: „*I volali k Hospodinu v soužení svém, a z nouze jejich vysvobodil je*“ (Žalm 106. 13.), a my se přesvědčujeme, že modlitba nejen nás v soužení těší, ale že také **v nouzi nám pomáhá.**

Který je třetí účinek modlitby?

Třetí účinek modlitby jest že nás těší v soužení a v nouzi nám pomáhá. (Otáz. 262. 3.)

4. *Jidáš* dobře začal; bylť apoštolem Páně, znal Krista Pána a mohl se státí svatým, avšak skončil špatně, zahynul na věky, protože nesetřval v dobrém až do konce.

Nepomůže nám tedy ke spasení dobrý začátek, nýbrž dobrý konec. Praviť Ježíš Kristus: „*Kdo setrvá až do konce, ten spasen bude*“ (Mat. 10, 22.) Ale k setrvání v dobrém až do konce je třeba milosti, pomoci Boží, kterou Bůh uděluje jen těm, kteří za ni prosí, kteří se modlí. Modlíme-li se, zvláště pak v pokušení, Bůh nás sílí, že tak snadno do hříchu neupadáme, milost Boží si zachováme a tedy v dobrém trváme. Mimo to, modlíme-li se, dospíváme k mnohým ctnostem. Proto sv. otcové přirovnávají modlitbu ke klíči, kterým si království nebeské otevíráme, a jednomyslně vyznávají, že jest věcí nemožnou, aby se kdo nemodlil a přece se hříchu vystříhal, v dobrém setřval a spasen byl.

Modlitba tedy **zjednává nám milost setřvati v dobrém až do konce.**

Který je čtvrtý účinek modlitby?

Čtvrtý účinek modlitby jest, že nám zjednává milost setrvati v dobrém až do konce. (Otáz. 262. 4.)

Mocné jsou účinky modlitby! Spojujeť nás s Bohem, osvěcuje nás a posiluje k dobrému, těší nás v soužení a v nouzi nám pomáhá a zjednává nám milost setrvati v dobrém až do konce. Nejsou to však účinky všechny, nýbrž jen nejdůležitější — *hlavní*.

Které jsou hlavní účinky modlitby?

H l a v n í ú č i n k y modlitby jsou:

1. modlitba nás spojuje s Bohem,
 2. osvěcuje nás a posiluje k dobrému,
 3. těší nás v soužení a v nouzi nám pomáhá,
 4. zjednává nám milost setrvati v dobrém až do konce.
- (Otáz. 262.)

Kdy bývají modlitby naše vyslyšeny.

1. Mnozí lidé modlíce se prosí Boha jen za věci pozemské, jako na př. za požehnání v obchodě, za úrodu, za zdraví, za štěstí, za pokoj a p., a při tom na věci duše se týkající docela zapomínají. Jiní zase přednášejí v modlitbě Bohu přání marná a zpozdilá, nebo dokonce prosí ho za udělení něčeho zlého, nebo co by ke zlému vedlo, jako na př. za ochranu při krádeži, za pomoc při pomstě a pod. — Taková modlitba nemůže se Pánu Bohu ovšem líbiti a tedy také od něho vyslyšena býti.

Proto, chceme-li, aby Bůh naši modlitbu vyslyšel, máme se modliti náležitým pořádkem, t. j. **především za to, co jest ke cti a chvále Boží a k našemu spasení.**

Za to, co jest *ke cti a chvále Boží*, se modlíme, když se modlíme na př. za to, aby všickni lidé poznali učení Ježíše Krista a v ně uvěřili; aby všickni lidé náleželi k pravé církvi, jí neohroženě hájili a víru svou veřejně vyznávali; aby spravedlnost panovala ve světě, a hřích a pohoršení aby byly co nejvíce odstraněny atd.

Za to, co jest *k našemu spasení*, se modlíme, když prosíme na př. za stálost ve víře, za odpuštění hříchů,

za milost, bychom bohumile žili, soužení a {křivdy trpělivě snášeli a tak zásluhy své rozmnožili a p.

Za potřeby časné, na př. za zdraví, úrodu zemskou, pokoj, moudrost, odvrácení neštěstí a j. můžeme se také modliti, avšak jen tehdy, pokud mohou prospívati k rozmnožení cti a chvály Boží a ke spáse duše naší. Při všech modlitbách svých máme býti pamětlivi napomenutí Kristova: „*Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a ostatní bude vám přidáno*“. (Mat. 6, 33.)

2. *Themistokles*, vojevůdce athénský, byv vyhnán z vlasti, utekl se ke králi Admetovi, proti němuž byl dříve bojoval. Nevěda jiné pomoci, jak by si zachoval život, hledal útočiště u toho, od něhož se mu bylo báti smrti. Za nepřítomnosti královny manželka jeho dala Themistoklovi radu, aby se postavil ve chrámě na oltář a vezma mladšího syna králova na ruce, aby ho ukázal králi a pro syna toho žádal o milost a ušetření. I učinil tak Themistokles, a král přijal a chránil ho pro syna svého.

Podobně my jsme rozhněvali krále nebeského, Boha, a nezasluhujeme proto od něho ničeho jiného než zavržení. Avšak jeho nejmilejší Syn, Ježíš Kristus, radí nám, abychom, chceme-li býti přijati na milost a dojiti vyslyšení svých prosb, dovolávali se u Boha jeho zásluh, jichž nám smrtí svou na kříži vydobyl, a v ně abychom všecku důvěru skládali, a slibuje, že budeme jistě vyslyšení. Pravíť: „*Amen, amen pravím vám: Budete-li zač prositi Otce mého ve jménu mém, dám vám*“. (Jan 16, 23.) Proto také církev svatá končí všechny modlitby slovy: „*Skrze Krista, Pána našeho*“.

Dovoláváme-li se při modlitbě zásluh Ježíše Krista a v ně všecku důvěru skládáme, modlíme se „*ve jménu Ježíše Krista*“.

Kdy se modlíme *ve jménu Ježíše Krista*?

„*Ve jménu Ježíše Krista se modlíme, když modlíme se zásluh Ježíše Krista se dovoláváme a všecku svou důvěru v ně skládáme.* (Otáz. 265.)

3. a) *Eliáš* přikryl si tvář pláštěm, když mluvil s Bohem. — *Sv. Bernard*, když se chtěl modlit, říkával: „Počkejte venku, myšlenky nevhodné, zlé žádosti a naruživosti srdce, i vy, nezbedné žádosti těla, ty však, duše má, vejdi do radosti Pána Boha svého, abys viděla rozkoš Páně a navštívila svatý chrám jeho“.

Podobně máme si také my při modlitbě vésti. Máme vypuditi z mysli všelike věci pozemské, starosti světské, které by nás sváděly k roztržitosti, a máme mysliti na Boha a na věci božské, neboť úcta k Bohu neskončeně velebnému a svatému nezbytně toho od nás žádá. Kdo je při modlitbě dobrovolně roztržit, kdo se při ní obírá věcmi pozemskými, takže ani neví, co ústa šeptají, toho modlitbu Bůh neslyší. Proto dobře praví sv. Cyprián: „*Kterak můžeš žádati, aby Bůh dával pozor na tebe, když ani ty sám na sebe pozor nedáváš?*“

Abychom se uvarovali roztržitosti, je dobře na modlitbu se připravovati, jak nás k tomu napomíná moudrý Sirach řka: „*Před modlitbou připrav duši svou a nebuď jako člověk, který pokouší Boha*“ (Sir. 18, 23.) Ve příčině té doporučuje se uvést si na mysl všudypřítomnost Boží, poznamenati se svatým křížem a vzbuditi dobrý úmysl. Dobře jest při modlitbě míti oči své na uzdě, nejlépe míti je sklopené, a uchýliti se v samotu. Můžeme-li při modlitbě hleděti na svatý kříž anebo na některý svatý obraz, máme tak učiniti, neboť tím rozníti se duše naše k větší nábožnosti. Také máme šetřiti slušného držení těla; máme, možno-li, klečeti a míti ruce sepiaté.

Napadne-li nás při modlitbě roztržitost proti naší vůli, zapuzujeme-li ji a bráníme-li se jí, pak modlitbě naší nevadí. Sv. Terezie praví, že taková modlitba, ve které musíme bojovati proti roztržitosti, může býti i záslušnější, poněvadž člověk při tom trpí. Jen dobrovolná, zaviněná roztržitost připravuje nás o užitek modlitby, a té se tedy máme co možná varovati.

Myslíme-li při modlitbě na Boha a varujeme-li se co možná všelike roztržitosti, modlíme se „**nábožně**“.

Kdy se modlíme nábožně?

N á b o ž n ě se modlíme, když při modlitbě na Boha myslíme a všelike roztržitosti co možná se varujeme. (Otáz. 266.)

b) Když Jakubovi vracejícímu se do země Kana-nejské bylo zvěstováno, že Esau pospíchá proti němu se čtyřmi sty mužů, bál se velmi a takto se k Bohu modlil: „*Bože menší jsem (= nezasluhuji) slitování tvých a pravdy tvé, kterou jsi učinil se služebníkem svým Vytrhni mne z ruky bratra mého*“ (I. Mojž. 32. 10.) Modlitba jeho byla vyslyšena. — Publikán, modle se ve chrámě, bil se skromně v prsa říkáje: „*Bože, buď mi-lostiv mně hříšnému!*“ a odešel za to ospravedlněn do domu svého. — Pohanský setník prose Ježíše za uzdra-vení svého služebníka vyznal: „*Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou*“, a byl vyslyšen. Všickni tito modlíce se, uznávali svou **slabost**, t. j. že sami bez pomoci Boží ničeho nezmohou, a svou **hříšnost** a proto se před Bohem pokořili.

Podobně máme i my při modlitbě činiti; máme míti na mysli také svou slabost a hříšnost, t. j. máme si býti vědomi, že si sami nemůžeme pomoci ve svých potřebách a že dobrodiní Božích často nezasluhujeme, ba že nejsme pro hříchy své ani hodni, bychom jméno Boží vyslovili, a proto máme se před Bohem pokořiti. Pak jistě modlitba naše bude vyslyšena, neboť moudrý Sirach dí: „*Modlitba kořícího se oblaky pronikne*“. (Sir. 35, 21.) Modlíme-li se tak, modlíme se „**pokorně**“.

Kdy se modlíme pokorně?

P o k o r n ě se modlíme, když při modlitbě slabost a hříšnost svou na mysli máme. (Otáz. 267.)

c) Když se Ježíš ubíral do domu Jairova, byla v zá-stupu jej provázejícím žena *dvánácte let nemocná*. Ta řekla sama u sebe: „*Dotknu-li se jen roucha jeho, uzdra-vena budu*“ (Mat. 9, 21.); přistoupivši pak ze zadu, dotkla se okolkou roucha jeho. Ježíš pak obrátiv se a uzřev ji řekl: „*Doufej, dcero, víra tvá tě uzdravila*“. A zdráva

učiněna byla žena v tu hodinu. (Mat. 9, 20.—22.) Ježíši líbila se veliká důvěra, kterou nemocná žena v něho skládala, proto vyplnil přání její.

Také my, když se modlíme, máme skládati v Pána Boha veškeru důvěru, máme se vší jistotou očekávati, že nás vyslyší, spoléhajíce na ujištění Ježíše Krista, jenž dí: „*Všecko, začkoli modlíce se prosíte, věřte, že vezmete, a stanet se vám*“. (Mat. 11, 24.) Kdybychom se modlili s pochybováním a s malou důvěrou nebo dokonce s nedůvěrou k Bohu, neobdrželi bychom ničeho. To potvrzuje sv. Jakub, jenž dí: „*Žádej pak s důvěrností nic nepochybuje; nebo kdo pochybuje, podoben jest vlnám mořským, které vítr žene a zmítá. Protož nedomnívej se člověk ten, by co vzíti měl od Pána*“. (Jak. 1, 6. 7.)

Očekáváme-li při modlitbě se vší jistotou, že nás Pán Bůh vyslyší, modlíme se „**důvěrně**“.

Kdy se modlíme důvěrně?

D ů v ě r n ě se modlíme, když se vší jistotou očekáváme, že nás Pán Bůh vyslyší. (Otáz. 268.)

d) Ježíš na hoře Olivetské ve smrtelné úzkosti se modlil: „*Otče můj, je-li možno, nechť odejde ode mne kalich tento; ale ne má vůle, nýbrž tvá buď!*“ (Luk. 22, 42.) — Když Ježíš sestupoval s hory, na níž byl kázal, přistoupil k němu *malomocný* a klaněl se jemu řka: „*Pane, chceš-li, můžeš mne očistiti*“. — Ježíš ponechával vůli Otce svého, chce-li ho vyslyšeti, *malomocný* pak vůli Ježíšově.

Podobně máme také my činiti, když se modlíme. Máme se sice modliti důvěrně, ale při tom nemáme zapomínati, že Bůh nejlépe ví, čeho jest nám třeba, a proto máme úplně ponechávati jeho nejsvětější vůli, kdy a jak nás vyslyší. Činíme-li tak, modlíme se „**s odevzdaností do vůle Boží**“.

Kdy se modlíme s odevzdaností do vůle Boží?

S o d e v z d a n o s t í d o v ů l e B o ž í se modlíme, když úplně ponecháváme nejsvětější vůli Boží, kdy a jak nás vyslyší. (Otáz. 269.)

e) *Žena kananejská*, prosíc za uzdravení své dcery, tím usilovněji prosila, čím více se zdálo, že Ježíš jí nechce

vyslyšeti, až konečně dosáhla, zač prosila. — *Slepec*, jenž seděl vedle cesty, když se Ježíš přibližoval k Jerichu, volal: „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ Když pak mu ti, kteří napřed šli, domlouvali, aby mlčel, on mnohem více volal: „Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ A Ježíš se nad ním smíloval, uzdravil ho. — *Abraham* šestkráté prosil za Sodomu a Gomorrhú. — *Zachariáš* a *Alžběta* mnoho let se modlili, aby jim Hospodin dal syna. — *Sv. Monika* neustala se modliti za svého syna *Augustina*, až vyžádala na Bohu jeho obrácení.

Podobně máme se modliti také my. Někdy se stává, že Bůh nevyslyší hned naší modlitby, t. j. neudělí nám, zač jsme ho prosili, a to buď proto, že to, zač prosíme, nebylo by nám prospěšno, nebo proto, že chce zkoušeti naši vytrvalost v modlitbě. Tu nemáme v modlitbě ustávat, nýbrž máme se tím horlivěji modliti, čím déle Bůh s vyslyšením odkládá, protože, čím déle nás nechává čekat, tím vznešenější pak bývá jeho pomoc.

Nepřestáváme-li se modliti, byť nás Bůh hned nevyslyšel, modlíme se „**vytrvale**“.

Kdy se modlíme **vytrvale**?

V y t r v a l e se modlíme, když se nepřestáváme modliti, byť nás Bůh hned nevyslyšel. (Otáz. 270.)

K vytrvalosti v modlitbě nás Ježíš Kristus napomíná v podobenství o neodbytném příteli. (Luk. 11, 5.)

Jak se máme modliti, chceme-li, aby Bůh modlitbu naši vyslyšel?

Má-li naše modlitba uvedené vlastnosti, t. j. modlíme-li se za to, co jest ke cti a chvále Boží a k našemu spasení, ve jménu Ježíše Krista, nábožně, pokorně, důvěrně, s odevzdaností do vůle Boží a vytrvale, modlíme se řádným způsobem, jak se modliti náleží, neboli „náležitě“. Chceme-li tedy, aby nás Bůh vyslyšel, máme se modliti náležitě, a kdykoli se za něco modlíme náležitě, býváme *vždycky* vyslyšeni. Nemodlíme-li se náležitě,

pak ovšem nemůžeme doufat, že budeme vyslyšeni. Tím není však vinen Bůh, nýbrž my, protože buď prosíme za věci, které nám nejsou k prospěchu, nýbrž spíše ke zkáze, nebo nejsme hodni vyslyšení modlíce se špatně. Než přece nikdy nemodlíme se nadarmo. Byť i Bůh nedal nám toho, čeho žádáme, dá nám jistě něco jiného a ještě lepšího.

Býváme-li **vždycky** vyslyšeni, kdykoli se za něco modlíme?

Býváme **vždycky** vyslyšeni, kdykoli za něco se modlíme **náležitě**. (Otáz. 263.)

Kdy se modlíme **náležitě**?

Náležitě se modlíme:

1. když se modlíme za to, co jest ke cti a chvále Boží a k našemu spasení;

2. když se modlíme „ve jménu Ježíše Krista“;

3. když se modlíme nábožně, pokorně a důvěrně, s odevzdáním do vůle Boží a vytrvale. (Otáz. 264.)

Způsoby modlitby.

I. *Anna*, manželka *Elkanova*, modlila se před stánkem Hospodinovým pouze v myšlenkách, aniž hlas její bylo slyšeti. — *Ježíš Kristus* trávil celé noci na modlitbách, jež toliko v srdci konal. — Často se stává, že člověk jest velice pohnut buď nějakým podivným zjevem nebo neočekávaným dosažením nějakého dobrodiní, a tu nenalézá ani slov, jimiž by Boha velebil a jemu děkoval. Srdce jeho jest naplněno úctou a vděčností, oko zaroseno slzou ale ústa nemohou pro vnitřní pohnutí slova pronésti.

Takové modlitbě, při níž se modlíme pouze v myšlenkách, aniž svou vnitřní modlitbu také slovy pronášíme, říkáme „**modlitba vnitřní**“, a kdo ji koná, modlí se „**toliko vnitřně**“.

Zvláštním druhem modlitby vnitřní je „**rozjímání**“, které záleží v tom, že přemýšlíme o některé pravdě víry, jako na př. o životě a utrpení Ježíše Krista, o po-

sledních věcech člověka a j., a při tom vzbuzujeme zbožné city a spasitelná předsevzetí.

Při rozjímání jeví se zvláštní činnost vnitřních sil duševních. *Paměť* udržuje na mysli obsah pravdy náboženské, aby rozum o ní mohl přemýšleti. *Rozum* snaží se nabýti přesvědčení o pravdě předložené a poznati její krásu a užitečnost pro život. *Vůle* pak pravdou dotčená vzbudí hned pocit záliby, radosti a touhy a snaží se příslušným předsevzetím osvojiti si dobro jí předložené. Bez tohoto působení na vůli jest přemýšlení o pravdě náboženské pouhým bohoslovným studiem a nikoli rozjímavou modlitbou.

Rozjímání jest velmi užitečné, poněvadž tím, že budí zbožné city a spasitelná předsevzetí, vede ke křesťanské dokonalosti. Sv. Alfons z Liguori dí: „*Všickni svatí stali se svatými rozjímáním*“. Rozjímání bylo příčinou obrácení sv. Ignáce z Loyoly a mnohých světců.

Rozjímání usnadňuje se četbou nábožných knih, jako jsou na př.: Tomáše Kempenského „O následování Krista“; sv. Františka Saleského „Bohumila“; dále „Život Ježíše Krista“, „Životy svatých“, „Postilla“ a j.

II. *Ježíš Kristus* se modlil nejen v myšlenkách, nýbrž pronášel také modlitby své slovy, jako na př. na hoře Olivetské, při poslední večeři a j.; apoštoly pak naučil v modlitbě zvané „Otče náš“, jak mají prosby své k Bohu vyjadřovati. — V *Písmě sv.* jest mnoho příkladů, jak lidé své nábožné city a myšlenky slovy oživovali. — *Církev sv.* hned na počátku zavedla modlitby, kterými věřící projevovali Bohu své city a přednášeli své prosby.

Můžeme se tedy modliti také tím způsobem, že vnitřní modlitbu pronášíme zároveň slovy; modlíme-li se tak, modlíme se „*vnitřně a spolu i zevnitřně*“ neboli konáme modlitbu „*slovnou*“.

Nejmocnějším výrazem slovné modlitby jest nábožný zpěv.

Při slovné modlitbě můžeme užívati buď obvyklých *modlitebních vzorců* nebo se můžeme modliti *slovy vlastními*.

Nejobvyklejší *modlitební vzorce* jsou: „Otče náš“, „Zdráva's, Maria“, „Věřím v Boha“, „Desatero Božích přikázání“, „Anděle Boží“, „Zdráva's, Královno“, tři božské ctnosti a j. — Též lze se modliti z *modlitebních knih*. Modlitební knihy mají býti přiměřeny vzdělanosti a stavu člověka a mají býti schváleny od církevní vrchnosti. Na to třeba míti pilný pozor při koupi modlitebních knih, neboť v obchodech a od agentů nabízejí se často i modlitby složené od nepřátel církve katolické, které náboženství zrovna podrývají.

Není však dobře vázati se stále na modlitební vzorce. Máme se také někdy modliti k Bohu *vlastními slovy*. Při tom není třeba užívati umělých a mnohých slov; Bůh nehledí na slova a délku modlitby, nýbrž na srdce a zbožnost.

Kdo by bez rozmyslu jen pronášel slova modlitby, ale při tom by na Boha nemyslel a ani nevěděl, co říká, nekonal by pravé modlitby, nýbrž konal by modlitbu pouze „zevnitřní“ neboli „retnou“, která nemá ceny u Boha, ano jest pro něho urážkou. O takové modlitbě platí slova Ježíšova: „*Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jejich jest ode mne*“. (Mat. 15, 8.)

Kolikerym způsobem můžeme se modliti?

Modliti se můžeme dvojím způsobem:

1. toliko vnitřně,
2. vnitřně a spolu i zevnitřně. (Otáz. 271.)

Kdy se modlíme toliko vnitřně?

To l i k o v n i t ě r ě se modlíme, když se modlíme pouze v myšlenkách, jako na př. při rozjímání, aniž svou vnitřní modlitbu také slovy pronášíme. (Otáz. 272.)

V čem záleží rozjímání?

R o z j í m á n í záleží v tom, že o životě a utrpení Ježíše Krista, o posledních věcech člověka nebo jiných pravdách víry přemýšlíme a při tom zbožné city a spasitelná předsevzetí vzbuzujeme. (Otáz. 273.)

Kdy se modlíme vnitřně a spolu i zevnitřně?

V n i t ě r ě a s p o l u i z e v n i t ě r ě se modlíme, když vnitřní modlitbu zároveň slovy pronášíme. (Otáz. 274.)

Má-li modlitba pouze zevnitřní před Bohem nějakou cenu?

Modlitba pouze zevnitřní nemá před Bohem žádné ceny; vycházíť jediné z úst. (Otáz. 275.)

III. *Daniel* modlil se v jámě lví, *Ezechiáš* na loži, *Jonáš* ve břiše ryby, *Job* na smetišti, *Ježíš* na kříži, *Petr* v žaláři.

Tak i my můžeme se modliti kdekoli, každý jednotlivec o sobě neboli soukromě na každém místě, doma, na cestě, při práci nebo někde o samotě, neboť Pán Bůh je všudy přítomen a všudy slyší naši modlitbu. Ale také můžeme se po příkladu prvních křesťanů modliti **společně s jinými**. Že taková modlitba jest Bohu zvláště milá, svědčí slova Ježíšova: „*Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tuť jsem já uprostřed nich*“. (Mat. 18, 20.)

Pro modlitbu *soukromou* Ježíš Kristus doporučuje samotu. Praví: „*Ale ty, když se budeš modliti, vejdi do pokojíka svého, zavři dvěře a modli se k Otci svému skrytě*“. (Mat. 6, 6.)

Pro modlitbu *společnou* jest nejvhodnější kostel — dům Boží.

Modlitba v kostele *má větší cenu*, poněvadž se tam modlíme na místě posvěceném; v kostele můžeme se modliti *nábožněji*, poněvadž tam všechno pobádá k pobožnosti, a jsme tam volnější od starostí denních; v kostele býváme *spíše vyslyšeni*, neboť Ježíš Kristus ve velebné svátosti přítomný prosí Boha s námi.

Máme-li se modliti také **společně s jinými**?

Máme se modliti také společně s jinými, protože Pán Ježíš společnou modlitbu zvláště doporučel řka: „Kde jsou dva“ (Otáz. 276.)

Kdy a za koho se máme modliti.

I. Čas modlitby není v Písmě svatém zvláště vyznačen, ale dočítáme se tam na mnohých místech, že se

máme modliti „neustále“. Tak na př. Ježíš Kristus praví: „*Potřebí jest vždycky se modliti a neustávat*“ (Luk. 18, 1.) a sv. Pavel napomíná: „*Bez přestání se modlete!*“ (I. Thes. 5, 17.)

Slovům těm nesmíme rozuměti doslova. Jak jim máme rozuměti, lze poznati z těchto příkladů: *Sv. Klimak*, klášterní kuchař, vařil každého dne pro 230 osob, nepočítaje příchozích. Poněvadž pak byl při tom vždy veselý myslí, tázal se ho kdosi, odkud to, že ho tak mnohé vaření neomrzí? A světec odpověděl: „Poněvadž si vždy myslím, že vařím pro Boha, jenž pravil, že jemu činíme, cokoli učiníme některému z bližních svých“. — *Sv. kovář Baldomer* při každé ráně kládí vem říkával: „Ve jménu Páně!“ — *Sv. Magdalena z Pazzis*, představená kláštera, tážávala se z nenadáni sester: „Proč předeš? proč šiješ, proč vaříš, zametáš?“ A sestry odpovídaly, jak se tomu v noviciátě byly naučily: „Z lásky k Bohu! Ke cti Boží!“ — *Ježíš Kristus* i jeho blahoslavená matka i svatý pěstoun obraceli při veškeré práci mysl svou k nebesům, a tak stala se dílna nazaretská pravým domem Božím, z něhož modlitby ustavičně vystupovaly k trůnu Božímu.

Není tudíž třeba, abychom ustavičně klečeli a se modlili. Také to není ani možno, aby se člověk ustavičně modlil, protože má také tělo, které potřebuje pokrmu a odpočinku. Pokrmu a všech potřebných časných věcí dobýváme si však prací. Proto musíme také pracovat a ne stále jen se modliti. Vždyť sv. Pavel praví: „Kdo nepracuje, ať nejí!“ (II. Thes. 2, 10.) Modlitba tedy musí se spojovati s prací, což lze učiniti krásně tím způsobem, že všechny své práce po příkladu uvedených svatých lidí s Pánem Bohem začínáme, při nich často na něho vzpomínáme, jemu je zasvěcujeme a obětujeme. Tím způsobem každá práce může býti modlitbou. Když tedy člověk pracuje na poli, v dílně, v úřadě, ve škole, ano i když je na procházce a v zábavě, může se neustále modliti. A nejen práce své, ale i všechny myšlenky, slova i skutky své, všechny radosti i žalosti své můžeme a máme Bohu obětovati; činíme-li to, pak modlíme se ustavičně.

Velmi se doporučuje a je užitečno při práci, v utrpení, nemoci a při jiných příležitostech konati tak zvané „*střelné modlitby*“, t. j. vysílati k Bohu kratičké nábožné povzdechy. Takové střelné modlitby jsou na př.: „*Pochválen buď Ježíš Kristus! Na věky. Amen*“. (Odpustky 50 dní po každé při vzájemném pozdravení.) „*Ježíši, Bože můj, nade všechno tě miluji*“. (Odpustky 50 dní pokaždé.) „*Můj Ježíši, smilování!*“ (Odpustky 100 dní pokaždé.) „*Ježíši, tichý a pokorný srdcem, učiň, aby srdce mé srdci tvému se podobalo*“. (300 dní odpustků jednou za den.) „*Sladké srdce Panny Marie, budiž mou spásou!*“ (Odpustky 300 dní pokaždé.) „*Raději umřítí nežli zhřešití*“. „*Ó Ježíši, všechno z lásky k tobě!*“ (Ještě jiné střelné modlitby viz v „*Přídavku*“ katechismu č. 11.)

Svatí a světice Boží často vysílali k Bohu střelné modlitby. Sv. František z Assisi volával: „*Můj Bože, a mé všechno!*“ Sv. Teresie: „*Buď trpěti, buď umřítí*“. Sv. Ignác: „*Všecko k větší slávě Boží*“. Sv. Tomáš Aquinský míval obyčej, že, když buď jedl, buď studoval, buď z pokojíka svého vycházel, nebo se do něho vracel, vždy k Bohu rozniceným srdcem vzdychal a o pomoc jeho volal.

Vysílejme i my k Bohu často střelné modlitby, zvláště v pokušení, netrpělivosti, únavě a vůbec v nebezpečenství hříchu! Taková střelná modlitba ihned nás vzpamatuje a srdce naše v utrpení potěší a hříchu uchrání. Sv. František Saleský ve příčině té krásně praví: „*Střelná modlitba, kterou stokrát vroucně opakujeme, má mnohdy větší cenu, nežli sto rozličných modliteb, které jen jednou konáme*“.

Neustále se také modlíme, když každodenně, zvláště ráno vzbuzujeme „*dobrý úmysl*“ a před každou důležitou prací jej obnovujeme. K tomu nás napomíná sv. Pavel: „*Buďte že jíte nebo pijete, nebo cokoli jiného činíte, všechno k slávě Boží číňte!*“ (I. Kor. 10, 31.)

Dobrý úmysl můžeme vzbuditi takto:

„*Bože můj! K větší cti a chvále tvé obětuji tobě všechny své myšlenky, slova i skutky; obětuji je tobě ve spojení*

s úmyslem a zásluhami Ježíše Krista, jeho nejsvětější matky Marie a všech milých svatých. Amen“.

Kdy se máme podle napomenutí Ježíše Krista modlití?

Podle napomenutí Ježíše Krista máme v ž d y c k y se modlití a neustávat. (Otáz. 277., část. 1.)

Kterak se můžeme neustále modlití?

N e u s t á l e modlití se můžeme, když často na Boha myslíme a dobrým úmyslem všecky své myšlenky, slova i skutky, radosti i žalosti mu obětujeme. (Otáz. 278.)

Ačkoli máme se uvedeným způsobem neustále modlití, přece jsme povinni v některé doby veškeré práce zanechat i věnovati se výhradně modlitbě. O tom, kdy tak máme zvláště činiti, si nyní pohovoříme.

a) *Židé* musili každého dne obětovati dva roční beránky, jednoho ráno a jednoho večer. — *David* i jiní nábožní muži Starého zákona z rána i večer se modlívali. — Totéž činil *Ježíš Kristus* i *apoštolové*. Dle jejich příkladu máme se i my modlití ráno a večer.

Ráno máme Bohu děkovati, že nám dal zase dočkati se nového dne, a prositi ho, by nás i po celý den ochraňoval od neštěstí a hříchu a dával nám vše, čeho jest nám k živobytí třeba.

Večer máme Bohu děkovati za dobrodiní za celý den nám prokázaná a prositi ho, by nám odpustil hříchy toho dne spáchané a chránil nás v noci.

V kterém domě ráno a večer zaznívá zbožná modlitba, tam také jistě přebývá spokojenost, pokoj a bázeň Boží a tudíž i požehnání Boží. Čtemeť v Písmě svatém: „*Kteří bdíli budou k němu, naleznou požehnání*“ (Sir. 23, 18.) Naši předkové vyznamenávali se vroucí zbožností; proto také modlívali se ráno a večer společně nebo zpívali nábožné písně. Za našich časů, bohužel, mnozí lidé modlitbu pokládají za věc vedlejší, ba zbytečnou. Bez modlitby vstávají, bez modlitby lehají — jako ta nemá tvář. Místo modlitby se raději hádají, vadí, klejí a jinak Boha hněvají. Jiným zase je líto času na

modlitbu; bojí se, že by zanedbali práci svou. Ale promarniti třebas i celé hodiny zbytečnými, někdy i hříšnými řečmi, to dovedou, to jim není líto času! Na snídání a večeři udělají si kdy, ale udělají si kdy na modlitbu, to je škoda času! A přece je dokázáno zkušeností, že pro modlitbu ještě nikdo nepřišel na mizinu a na žebrotu. Proto nikdy nezanedbávejte ranní a večerní modlitby, chcete-li se udržeti na dobré cestě! Slyšte, co praví svatý František Saleský: *„Ranním modlením otevíráme okna duše své slunci spravedlnosti, večerním pak je před peklými temnostmi zavíráme“*.

A které modlitby máme se ráno a večer modlit? Nějlépe ty, kterým nás naučili naši rodiče.

Které modlitby se modlíš ráno a večer? Ano. Tak se skoro každý katolík modlí: „Otče náš“, „Zdráva's, Maria“, „Věřím v Boha“, „Desatero Božích přikázání“, „Anděle Boží, strážce můj!“ „Zdráva's, Královno!“ a večer ještě „Otče náš“ a „Zdravas, Maria“ za duše v očistci.

K těmto modlitbám je dobře připojiti ještě modlitby jiné, odpovídající době, v níž se modlíme. *Ráno* můžeme se na př. takto modlit:

„Božé můj! V nejhlubší uctivosti se tobě klaním. Věřím v tebe, protože jsi nekonečně pravdomluvný; doufám v tebe, protože jsi všemohoucí, nekonečně dobrotivý a milosrdný; miluji tě nade všecko, protože jsi nekonečně dokonalý a lásky nejhodnější. Děkuji tobě za všechna dobrodíní, která jsi mně kdy prokázal, a zvláště za to, že jsi mne i této noci tak milostivě opatroval.

Cokoli dnes budu mysliti a mluvit, cokoli činiti a trpěti, ať se děje ke cti a chvále tvé. Proto spojuji to všecko s úmyslem a zásluhami Ježíše Krista, Panny Marie a všech svatých a za obět ti to přináším. Také snažně si žádám, získati všechny odpustky, které svými modlitbami a dobrými skutky dnes získati mohu.

Činím také předsevzetí, každého, zvláště svého obvyklého hříchu bedlivě se varovati. Dej mi, ó Bože, milost svou, bych toto předsevzetí svědomitě vyplnil“.

„Sladké srdce mého Ježíše, dej, abych tě víc a více miloval!“

(Odpustky 300 dní pokaždé.)

„Sladké srdce Marie Panny, budiž mou spásou!“

(Odpustky 300 dní pokaždé.)

„Svatý anděle strážce, svatý patrone můj a všichni svatí a světice Boží, orodujte za mne!“

Večer k obvyklé modlitbě můžeme připojit tuto modlitbu:

„Pane můj a Bože můj! Klaním se tobě a děkuji ti za všechna dobrodíní, která jsi mně také dnes na těle i na duši prokázal.

Zdali jsem jich však také dobře použil? Zdali jsem přikázání tvá zachoval? Pomož mi, bych o tom svědomí své dobře zpytoval“.

(Zpytuj svědomí své!)

„Bože můj! Těchto a všech svých hříchů srdečně lituji, protože jsem pro ně spravedlivého trestu zasloužil. Želím jich proto, že jsem tebe, svého nejlepššího otce, nejvyšší a lásky nejhodnější dobro, urazil. Činím opravdové předsevzetí, s milostí tvou život svůj polepšiti, blízké příležitosti ke hříchu se varovati a nikdy už nehřešiti.

V ruce tvé, ó Bože, poroučím tělo své i duši svou; tobě poroučím též svoje rodiče, příbuzné a dobrodince, živé i mrtvé.

Navštiv, ó Pane, milostivě příbytek tento a všechny úklady nepřítelů daleko od něho odvrát; nechať v něm přebývají svatí andělé tvoji, aby nás ostříhali v pokoji, a požehnání tvé budiž nad námi vždycky. Skrze Krista, Pána našeho. Amen“.

„Ó Maria, beze hříchu počatá, oroduj za nás, kteří se k tobě utíkáme!“

(100 dní odpustků jednou za den.)

„Ježíši, Maria, Josefe! Vám daruji srdce své i duši svou. — Ježíši, Maria, Josefe! Stůjte při mně v boji posledním! — Ježíši, Maria, Josefe! Kéž duše má v pokoji s vámi odejde. Amen“.

(Odpustky 300 dní, kdykoli se všechny tyto prosby pomodlíme; odpustky 100 dní, pomodlíme-li se toliko jednu z nich.)

Když *blahoslavený Klement Hofbauer*, vzorný kněz a neúnavný missionář, ležel na smrtelném lůžku, sešlo se k němu několik přátel a ctitelův, aby byli svědky jeho blažené smrti. Smrtelný zápas trval celý den. Náhle udeřila dvanáctá o polednách, a na věžích ozvaly se zvony. Sluha Boží sebrav všechny síly napomenul na-posledy své miláčky, aby se modlili, řka: „Modlete se; zvoní Anděl Páně!“ Na to naklonil hlavu a vypustil svatou duši.

Také i my máme se modlit, kdykoli hlas zvonu nás k tomu vybízí. K modlitbě zvoní se denně ráno, v poledne a večer, v pátek ve 3 hodiny, a když někdo umře. Někde zvoní se také, když je při mši svaté pozdvihování a když se dává požehnání velebnou svátostí.

Při zvonění ráno, v poledne a večer modlíme se modlitbu „Anděl Páně“.

(O modlitbě „Anděl Páně“ jakož i o vzniku trojího zvonění za den viz v následujícím.)

V pátek ve tři hodiny se nábožní křesťané modlí k uctění pěti ran Kristových pětkrát „Otče náš“ a pětkrát „Zdráva's, Maria“ a modlitbu: „Pro své svaté drahé rány a přehořké umučení, Pane Ježíši Kriste, smiluj se nad námi!“ nebo tuto modlitbu:

„Od šesté pak hodiny stala se tma po vší zemi až do hodiny deváté. — Otče náš.

A okolo hodiny deváté zvolal Ježíš hlasem velikým, řka: Bože můj, Bože můj! Proč jsi mne opustil? — Otče náš.

Ježíš pak opět zvolav hlasem velikým, vypustil duši. — Otče náš.

*V. Kristus učiněn jest za nás poslušným až k smrti.
R. A to k smrti kříže.*

M o d l e m e s e :

Pane Ježíši Kriste, kterýž jsi pro vykoupení světa na potupné dřevo kříže vystoupiti a svou předrahou krev na

odpuštění hříchů našich proliti ráčil, pokorně tě prosíme, bys nám po smrti naší do nebes brány radostně vejíti dal. Jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův. Amen“.

Když slyšíme zvoniti o *pozdvihování*, modleme se při zvonění prvním:

„Pozdraveno budiž pravé tělo Ježíše Krista, které za mne na kříži obětováno bylo! V nejhlubší pokoře klaním se tobě.

Ježíši, tobě jsem živ!

Ježíši, tobě umírám!

Ježíši, tvůj jsem živý i mrtvý! Amen“.

Při zvonění druhém rceme:

„Pozdravena budiž, předrahá krvi Ježíše Krista, která za mne na kříži vylita byla! V nejhlubší pokoře klaním se tobě.

Ježíši, smiluj se nade mnou!

Ježíši, slituj se nade mnou!

Ježíši, odpusť mi hříchy mé! Amen“.

Zvoní-li se *při požehnání* velebnou svátostí, můžeme se modliti: „Pochválena a pozdravena budiž nejsvětější svátost oltářní od tohoto času až na věky! Amen“, nebo: „Chvála a díky buďtež nyní a bez ustání nejsvětější, božské svátosti oltářní!“ (Odpustky 100 dní jednou za den.)

Při zvonění *umíráčkem* pomodleme se za zemřelého „Otče náš“ a „Zdráva's, Maria“ a připojme prosbu: „Bože, buď duši zemřelého milostiv!“

Uvedené modlitby modlí se zbožní katoličtí křesťané, kdykoli zvuk zvonu je k tomu vybízí. Ale, bohužel, je také mnoho těch, kteří, když slyší hlas zvonu, zvoucí k modlitbě, chovají se tak, jako by neslyšeli, jako by se jich zvonění netýkalo — neustanou v práci nebo v zábavě, nesmeknou, nemodlí se. Chovají se hůře než Turci; ti když slyší znamení k modlitbě, hned padají na zem a modlí se. Naši katolíci však se za modlitbu stydí! Bojí se, aby nebyli považováni a prohlašováni za nevzdělané, za nepokrokové. Ale právě tím, že pohrdají modlitbou, dokazují, že jsou nevzdělaní, nepokročili;

prozrazujíť svou bezbožnost a zkaženost, která není známkou pravé vzdělanosti a pravého pokroku. Takových nikdy nenásledujte a nedejte se jimi sváděti ke zlému! Všudy a před každým se modlete! A kdyby se vám zkažení lidé i smáli, když se při zvonění modlíte, nedbejte na smích jejich! Buďte jisti, že v očích řádného člověka má vždycky více ceny a vážnosti ten, kdo se za modlitbu nestydí, než ten, kdo si z modlitby tropí smích.

Kdy se máme zvláště modliti za prvé?

Zvláště se máme modliti:

1. ráno a večer a když se k modlitbě zvoní. (Otáz. 277. část 2. 1.)

b) O *starých pohanech* je známo, že se modlili před jídlem a po jídle, kladouce na stůl modly svých bůžků, aby patřice na ně nezapomínali ani střídmosti v jídle ani v pití, ani vděčnosti za obdrženou posilu. — *Židé* měli nařízeno, před jídlem a po jídle se modliti. Před jídlem hospodář předříkával jménem všech údů rodiny modlitbu a nad každým pokrmem pronášel požehnání, po jídle pak se modlil modlitbu díky za nasycení. — *Ježíš Kristus* před jídlem i po jídle se modlival; než na př. nasytil několika chleby tisíce, pohlédl k nebesům, díky činil a modlil se; při poslední večeři napřed žehnal a pak teprve lámal chléb a dával apoštolům, načež zase se modlil. Dle příkladu jeho činili *sv. apoštolové*; tak na př. sv. Pavel plavě se na lodi alexandrijské konal veřejně modlitbu před jídlem: „a díky vzdával Bohu přede všemi a rozlomiv chléb počal jísti“. (Sk. ap. 27, 35.) — O *prvních křesťanech* pak svědčí Tertullian ve své obraně křesťanů proti pohanům takto: „Nikdy ke stolu nesedáme, leč jsme pokrmy své posvětili modlitbou“.

Podobně také my máme se modliti před jídlem a po jídle.

Před jídlem máme prositi Boha, by ráčil našich pokrmů požehnati, **po jídle** pak máme mu za ně děkovati.

Za dřívějších dob býval v rodinách ten krásný obyčej, že před jídlem a po jídle modlívali se všichni domácí společně nahlas. Byla to dojemná podívaná, když okolo stolu klečela celá rodina i veškerá čeládka, a když hospodář modlitbu řídil a vyprošoval na Bohu požehnání pokrmův a po jídle za ně děkoval. Nyní, bohužel, vidíme zhusta lidi sedati k jídlu bez modlitby; mnozí ani sv. křížem se nepoznamenají, ba mnozí dokonce při jídle ani hlavy neobnaží. Tací lidé jsou horší než pohané, neboť ti, jak jsme prve slyšeli, stavěli si při jídle bůžky své na stůl, aby před jejich tváří požívali darů zemských. Jak ti pohané zahanbují takové katolíky!

Nejvíce zanedbává se modlitba před jídlem a po jídle ve společnosti. Mnohý doma se modlí před jídlem i po jídle, aspoň sv. křížem se poznamená, ale přijde-li do společnosti lidí nábožensky vlažných nebo nepřátelských, tu stydí se před nimi za modlitbu před jídlem a po jídle — nemodlí se. Bojí se, aby ho nenazvali zpátečníkem, klerikálem. Takový zapomíná, že jeho bázeň jest hříšna a trestuhodna, protože jest veřejným zapíráním víry. Jsme katolíci! Proto nestydíme se za svou víru a za modlitbu, již víru svou vyznáváme! Nestydí-li se žid, Turek a pohan za své pobožnosti, proč bychom se měli stydět my za modlitbu, která jest první povinností našeho náboženství? Kdyby se nám snad někdo pro modlitbu před jídlem nebo po jídle posmíval, odpovězme mu rázně a sebevědomě!

Jednou jakýsi zbožný rolník přišel do hospody v městě k obědu. U stolů sedělo několik mladých hejsků. Než počal rolník jísti, udělal kříž a pomodlil se. Panští hejskové s úsměškem se na něho dívali a neslušně o něm vtipkovali. Ale rolník si jich ani nevšímal; najedl se, pomodlil se zase, zaplatil a klidně šel ke dveřím. Mladí páni za ním volali: „Vy, strýčku, slyšíte, u vás se ještě všichni modlívali před jídlem a po jídle?“ Strýček se obrátil a zcela klidně odpověděl: „Všichni, jen dobytek ne“. Pánové se zastyděli, a rolník šel vážně svou cestou.

Zvykněte si hned od maličkosti nesesdati ke stolu bez modlitby a také nikdy bez modlitby od stolu neodcházeti. Zvyknete-li tomu hned v mládí, jistě nedáte se později tak snadno k zanedbávání modlitby před jídlem a po jídle svěsti.

Před jídlem modlete se tuto modlitbu:

„Oči všech doufají v tebe, Hospodine, a ty jim dáváš pokrm v čas příhodný; otevíráš ruku svou a naplňuješ všelikého živočicha požehnáním.

Sláva Otci

Pane, smiluj se nad námi. Kriste, smiluj se nad námi.
Pane, smiluj se nad námi.

Otče náš. Zdráva's, Maria.

Požehnej, Hospodine, nás i těchto darů svých, kterých ze štědroty tvé požívati budeme. Skrze Krista, Pána našeho. Amen“.

Po jídle pak se modlete:

„Děkujeme tobě, všemohoucí Bože, za všechna dobrodíní tvá. Jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův. Amen.

Sláva Otci

Pane, smiluj se nad námi. Kriste, smiluj se nad námi.
Pane, smiluj se nad námi.

Otče náš. Zdráva's, Maria.

Račiž životem věčným odplatiti, Hospodine, všem, kteříž nám dobře činí pro jméno tvé. Amen“.

(Odpustky 50 dní dvakrát za den.)

Kdy se máme zvláště modliti za druhé?

Zvláště se máme modliti:

2. před jídlem a po jídle. (Otáz. 277., část 2. 2.)

c) *Mojžíš*, kdykoli něco podnikal, *Josue*, kdykoli táhl do boje, vždy vyzýval Boha o pomoc. Jednou toho *Josue* opominul a byl nešťasten. — *Judith* modlila se před odchodem do ležení nepřátelského za posilu, po návratu pak vyzývala lid k díků činění. — *Ježíš* se modlil, než počal kázati na poušti, než vyvolil apoštoly, než vzkřísil Lazara. — *Apoštolové* se modlili před volbou nástupce *Jidášova*; *Petr*, než vzkřísil *Tabithu*. — Všickni

svatí a světice Boží se modlili před každým důležitým počínáním jakož i po něm.

Tak i my máme se modliti **před prací a po práci**; ať tělesné či duchovní.

Před prací se máme modliti, bychom si vyprosili na Bohu potřebné síly a pomoci; při tom máme vzbuzovati úmysl, že chceme práci konati ke cti a chvále Boží.

Po práci máme Bohu děkovati za posilu při práci nám udělenou a obětovati mu vykonanou práci.

Proto modlíme se *před vyučováním a po vyučování*.

Před vyučováním prosíte Boha, aby osvěcoval váš rozum, byste vše, co se vám vykládá, dobře pochopili a v paměť si vštípili.

Po vyučování děkujete Bohu za všechna poučení, jichž se vám dostalo, a za posilu, kterou vám Bůh uděloval, byste učení vám předkládanému dobře porozuměli a je si zapamatovali.

Před vyučováním a po něm modlíváte se různé modlitby. Naučíme se teď zvláštní modlitbě, která se vztahuje výhradně k vyučování, a budeme se ji před náboženstvím a po něm modliti.

Před vyučováním budeme se modliti takto:

„Přiď, svatý Duše! Naplň srdce svých věřících a zapal v nich oheň lásky své.

Ó Bože, který jsi srdce věřících Duchem svatým osvětlil a poučil, dejž nám, abychom v témž Duchu právě smýšleli a z jeho útěchy vždycky se radovali. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Otče náš. Zdráva's, Maria“.

Po vyučování takto:

„Bože, jehož milosrdenství nekonečné a jehož dobrota nesmírná jest, děkujeme tobě za všechno poučení, kterého se nám nyní dostalo milostí tvou. Nedopusť, prosíme, abychom na pravdy svaté víry zapomínali, ale dej, bychom podle nich věrně živi byli a odplaty věčné dosáhli. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Otče náš. Zdráva's, Maria'.

Kdy se máme zvláště modliti za třetí?

Zvláště se máme modliti:

3. před prací a po práci. (Otáz. 277., část 2. 3.)

d) *Sv. František Saleský* byl vydán ve svém útlém věku, ač Boha vroucně miloval, mnohým pokušením. Stále mu totiž tanulo na mysli, že jest od Boha zavržen a k věčnému zatracení odsouzen. Nevýslovné bylo z toho jeho trápení. Než v té strasti obrátil se k Bohu, a brzy se navrátíl žádoucí pokoj do ztrápeného srdce jeho. — *Sv. Tomáš Akvinský*, když byl jednou od bohaprázdné osoby pokoušen k nečistotě, poklekl a vroucně se pomodliv, vzal z pece hořící hlaveň a vyhnal pokušitelku. — *Josef egyptský* v nejkrutším pokušení zachoval nevinnost svou pomyšlením na Boha.

Tak máme si počínati také my. Když na nás doráží **pokoušení**, máme hledati pomoci u Boha a důvěrně k němu v modlitbě volati: „Bože, ku pomoci mé pospěš!“ a jistě nad pokušením zvítězíme. Proto také Ježíš Kristus nás napomíná: „*Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení!*“ (Mat. 26, 41.)

Jedné zbožné babičky tázal se její vnuk, jak by nejlépe přemohl pokušení. Babička mu dala prsten, v němž bylo vyryto: „Bdi a modli se“. Slova ta říkávala mu každodenně ráno a večer. Hoch činil také tak a vskutku přemohl všecka pokušení.

Kdy se máme zvláště modliti za čtvrté?

Zvláště se máme modliti:

4. v pokušeních. (Otáz. 277., část 2. 4.)

e) *David*, kdykoli ho něco tísnilo, modlíval se k Hospodinu, a vždy dostalo se mu od něho potěchy a pomoci. — Král *Ezechiáš* modlil se v nemoci k Bohu a byl uzdraven. — *Ježíš Kristus* se ve smrtelné úzkosti na hoře Olivetské modlil, a anděl s nebe přišel a posilnil jej.

Tak i my ve všech tísních a potřebách máme se utíkat k modlitbě, a zajisté dostane se nám od Boha útěchy a pomoci; buď odejme od nás kalich soužení

a tísně, nebo nás posilní, bychom trpělivě snášeli, co nás souží a tísní, jak slibuje slovy: „*Vzývej mne v den soužení a vyfrhnu tě*“. (Žalm 49, 15.)

Kdy se máme zvláště modliti za páté?

Zvláště se máme modliti:

5. ve všech tísních a potřebách. (Otáz. 277., část 2. 5.)

Kdy se máme modliti?

Podle napomenutí Ježíše Krista máme „*vždycky se modliti a neustávat*“. Zvláště máme se modliti:

1. ráno a večer, když se k modlitbě zvoní;

2. před jídlem a po jídle;

3. před prací a po práci;

4. v pokušeních;

5. ve všech tísních a potřebách. (Otáz. 277.)

Kterak se můžeme neustále modliti?

II. *Abraham* se modlil za Sodomské; *Mojžíš* za lid israelský; *Petr* a *Jan* za Samařské; *Ježíš* za apoštoly a všechny věřící, ba i za své vrahy; *sv. Štěpán* za kamenovatele; *sv. Monika* se modlila za obrácení svého syna Augustina; *sv. Teresie* zvláště za nemocné duchovní, aby zase nabudouce zdraví mohli pracovati na vinici Páně; *první křesťané* se modlili za Petra uvězněného, ba konali ve svých schůzích v katakombách modlitby i za blaho císařů je pronásledujících.

Také my máme se modliti nejen za sebe, nýbrž i za jiné, ano za všechny lidi, neboť všickni jsme dítky jednoho otce, údové jedné církve, a všechny nás váže jedno pouto, láska křesťanská. Zvláště pak máme se modliti za ty, k nimž nás těsnější svazek poutá, jako za rodiče, příbuzné, dobrodince atd. Ale i za nepřátele své máme se modliti po příkladu Ježíše Krista a sv. Štěpána. Ba nemáme v modlitbách svých zapomínati ani na duchovní vrchnost: na papeže, biskupy a kněze, neboť i oni modlí se den co den při mši svaté za všechny věřící vůbec a za svěřené sobě zvlášť. Rovněž máme zahrnovati do svých modliteb vrchnost světskou, zvláště nejjasnějšího mocnáře svého, aby Pán Bůh žehnal

šlechetným jeho snahám, žehnal vznešené rodině a celému panovnickému domu, aby vzbudil národům říše naší rádce a vůdce zkušené, moudré a svědomité, kteří by všechny národy rovnou láskou vedli ku blahu a zdaru. Poněvadž pak pravá láska křesťanská sahá i za hrob, až do hlubin muk očistcových, máme se modliti též za zemřelé, t. j. za duše v očistci, by Bůh jejich muky očistcové zmírnil, dobu vyhnanství jejich zkrátil a láskou a slávou svou je oblažil.

Máme-li se také za jiné modliti?

Máme se také za jiné, ano z a všechny lidi modliti, za živé i za mrtvé, za přátele i nepřátele, zvláště pak za rodiče a příbuzné, za duchovní i světskou vrchnost. (Otáz. 279.)

Opakování.

O čem jedná druhá část katechismu? — Co je *doufati*? — Jak říkáme pevnému a důvěrnému očekávání slíbeného? — Jaká je naděje, očekáváme-li splnění slibu daného nám *od lidí*? — Jakou máme naději, očekáváme-li, so nám slíbil Bůh? — O které naději se jedná v náboženství? — Pro či zásluhy můžeme očekávati od Boha, co nám slíbil? — Jakou máme naději, očekáváme-li, co nám Bůh slíbil pro naše zásluhy? — Jak se říká naději, očekáváme-li, co nám Bůh slíbil pro zásluhy Ježíše Krista? — Kdo jen doufá od Boha, co slíbil pro zásluhy Ježíše Krista? (Křesťané.) — Jak tedy doufá, kdo očekává, co Bůh slíbil pro zásluhy Ježíše Krista? — Co je *křesťansky* doufati? Co nám slíbil Bůh pro zásluhy Ježíše Krista? — Které jsou nejhlavnější *prostředky* k dosažení věčné blaženosti? — Zdali pak můžeme od Boha doufati také časné statky? — Které jen časné statky můžeme od Boha doufati? — Kdy nám mohou časné statky býti prostředky k dosažení věčné blaženosti? — *Proč* doufáme od Boha, co nám slíbil? —

Čím se zvláště *pěstuje* křesťanská naděje? — Proč se pěstuje křesťanská naděje zvláště modlitbou?

Co jest *modlitba*? — Co znamená slovo „*mysl*“? — Jak se říká jinak modlitbě? — Proč se modlitbě říká

„rozmluva s Bohem“? — Proč se modlitba nazývá „*dýcháním duše a životem jejím*“?

Proč se modlíme? — Jak říkáme modlitbě, kterou konáme, bychom Boha *chválili*? — Jmenuj některou modlitbu chvály! — Kdo konal na př. modlitbu chvály? — Kterak nás Písmo svaté vybízí k modlitbě chvály? — Jak se říká modlitbě, konané s úmyslem, bychom Bohu *děkovali*? — Kterak nás Písmo svaté napomíná k modlitbě děkovací? — Kterými slovy se nám připomíná při mši svaté povinnost Bohu děkovatí? — Kdy zvláště máme konati modlitbu děkovací? — Kdo konal na př. modlitbu děkovací? — Jak se říká modlitbě, modlíme-li se, bychom Boha *prosili za dobrodiní a milosti*? — Proč chce Bůh, abychom ho prosili? — Kterak nás Písmo svaté vybízí k modlitbě prosebné? — Kdo konal modlitbu prosebnou? — Jak říkáme modlitbě, prosíme-li *za odpuštění hříchů*? — Kdy zvláště máme konati modlitbu smírnou? — Kdo konal modlitbu smírnou?

Komu je *třeba* modlitby? — Proč je modlitby *všem lidem* třeba? — Kterými slovy Ježíš Kristus *přikázal*, abychom se modlili? — Kterak nás Ježíš Kristus svým *příkladem učil* modliti se? — Proč se musíme modliti, chceme-li dosáhnouti potřebných milostí, bychom *bohumile žili* a v dobrém až do konce setrvali? — Z kterých slov Ježíšových plyne, že se máme za potřebné milosti modliti? — Kdo může nám býti vzorem v horlivém *konání* modlitby?

Které jsou hlavní *účinky* modlitby? — Jak rozumíš slovům: „*modlitba nás spojuje s Bohem*“? — O kterých svatých jsem vám pověděl, že *pociťovali* při modlitbě zvláštní slast a radost? — Co budeš činiti, když víš, že modlitba *nás osvěcuje*? — Kdo vyznal o sobě, že více moudrosti nabyl modlitbou než prací? — Na kom máme jasný doklad toho, že modlitba *nás posiluje k dobrému*? — Kterak nás Bůh sám ústy žalmistovými vybízí, bychom se *v soužení* modlili? — Jak nás k těmto napomíná svatý Jakub? — Kdo v soužení hledal útěchy v modlitbě? — Komu Bůh pro modlitbu *v nouzi* pomohl? — Z kterých

slov Ježíšových patrně, že ke spasení je třeba setrvati v dobrém až do konce? — Kterak modlitbou dosahujeme milosti setrvati v dobrém až do konce? — K čemu lze přirovnati modlitbu, poněvadž jí dosahujeme milosti setrvati v dobrém až do konce a zasloužiti si tak nebe?

Jak se máme modliti, chceme-li, aby naše modlitby byly vyslyšeny? — Kdy se modlíme *náležitě*? — Kdy modlil bys se za to, *co jest ke cti a chvále Boží*? — Zač bys se modlil, abys se modlil za to, *co jest k našemu spasení*? — Co si máme pamatovati o modlitbě za potřeby časné? — Ve kterých slovech Ježíšových jest naznačen pořad, za které věci máme se modliti? — Kdy se modlíme *ve jménu Ježíše Krista*? — Kterak nás sám Ježíš Kristus povzbuzuje, bychom se při modlitbě dovolávali jeho zásluh? — Kterak to činí církev svatá? — Kdy se modlíme *nábožně*? — Kdy jest roztržitost při modlitbě hříšna? — Co se doporučuje, abychom se při modlitbě uvarovali roztržitosti? — Co budeš dělati, když ti při modlitbě napadne roztržitost proti tvé vůli? — Z koho si vezmete příklad, abyste se vždy modlili nábožně? — Kdy se modlíme *pokorně*? — Kdo při modlitbě své uznával svou slabost? — Kdo uznával svou hříšnost? — Co praví o pokorné modlitbě Písmo svaté? — Kdy se modlíme *důvěrně*? — Která slova Kristova mají v nás posilovati důvěru ve vyslyšení našich modliteb? — Kdo může nám býti vzorem důvěrné modlitby? — Kdy se modlíme *s odevzdaností do vůle Boží*? — Kdo modlil se s odevzdaností do vůle Boží? — Kdy se modlíme *vytrvale*? — Proč neuděluje nám Bůh mnohdy hned, zač ho prosíme? — K čemu nás to nesmí svést, nevyslyší-li Bůh hned naši modlitby? — Kdo se modlil vytrvale?

Kdy jen bývají naše modlitby vyslyšeny? — Co třeba uznati, není-li někdy modlitba naše vyslyšena?

Kolikerym způsobem můžeme se modliti? — Kdy se modlíme *toliko vnitřně*? — Který je zvláštní druh vnitřní modlitby? — V čem záleží *rozjímání*? — Co jest nejdůležitější věcí při rozjímání? — Proč je rozjímání velmi užitečné? — Které knihy jsou vhodné k usnadnění

rozjímání? — Kdy se modlíme *vnitřně a spolu i zevnitřně*? — Jak říkáme též takové modlitbě? — Co jest nejmocnějším výrazem slovné modlitby? — Jak můžeme konati slovnou modlitbu? — Které jsou nejobvyklejší *modlitební vzorce*? — Nač třeba míti pozor při *modlitebních knihách*? — Co je třeba míti na paměti, modlíme-li se *vlastními slovy*? — Kdy konáme modlitbu pouze *retnou*? — Co jest souditi o ceně modlitby pouze *retné*? — Kdo konal za časů Kristových často modlitbu pouze *retnou*? — Co řekl Ježíš Kristus o fariseích?

Která modlitba se zvláště líbí Bohu? — Z kterých slov Ježíšových je zřejmo, že *společná* modlitba je zvláště Bohu milá? — Které místo je nejvhodnější pro společnou modlitbu? — Proč modlitba v kostele má větší cenu? — Co doporučuje Ježíš Kristus pro modlitbu soukromou? — Co praví ve příčině té?

Kdy se máme modliti? — Kterak se můžeme *neustále* modliti? — Jak se říká kratičkým povzdechům k Bohu vysílaným? — Pověz některé *střelné modlitby*! — Uveď některé příklady lidí, kteří vysílali k Bohu *střelné modlitby*!

Kdy se máme *zvláště* modliti? — Proč se máme modliti *ráno*? — Proč se máme modliti *večer*? — Které modlitby se modlíš ráno a večer? — Kdy se *zvoní* k modlitbě? — Kterou modlitbu se modlíme při zvonění ráno, v poledne a večer? — Co se modlíš v pátek ve 3 hodiny? — Jak se můžeme modliti při zvonění o pozdvihování? — Jak při požehnání velebnou svátostí? — Co se doporučuje pomodliti se při zvonění umíráčkem?

Proč se máme modliti *před jídlem*? — Proč *po jídle*? — Kdo nám může býti vzorem v modlitbě před jídlem a po jídle? — Jak se modliti před jídlem? — Jak po jídle?

Proč se máme modliti *před prací*? — Proč *po práci*? — Před kterou prací vy se zvláště modlíte? — Proč se modlíte před vyučováním? — Proč po vyučování? — Říkej správně modlitbu před vyučováním! — Pomodli se modlitbu po vyučování!

Proč se máme modliti *v pokušení*? — Kterými slovy nás Ježíš Kristus napomíná k modlitbě v pokušení? — O kom jsem vám vypravoval, že v pokušení bral útočiště k modlitbě? —

Proč se máme modliti *v tísních a potřebách*? — Kterými slovy nás Bůh vybízí, bychom se k němu v tísních a potřebách modlili?

Za koho se máme modliti? — Co nás má pobádati k tomu, bychom se modlili za všechny lidi? — Za koho se máme *zvláště* modliti? — Proč se máme modliti i za nepřátele?

2. O modlitbě Páně.

Původ a rozdělení modlitby Páně.

Zač se máme modliti, bychom se modlili náležitě? (Za to, co jest ke cti a chvále Boží a k našemu spasení.)

Řekl jsem vám již, že přemnozí lidé toho nečiní, nýbrž že se modlí především za věci časné, pozemské, nebo za věci neužitečné, marné, ba dokonce hříšné. To není ovšem správné. Proto je důležité, má-li modlitba naše býti náležitá, bychom věděli, v kterém pořadu máme Boha za potřeby své prositi. A tu Ježíš Kristus přispěl nám ku pomoci. Naučil nás modlitbě, v níž je všechno, zač máme Boha prositi, stručně, krátce obsaženo.

Jednou Ježíš Kristus trval na místě soukromém na modlitbách. Hlubokou nábožností jeho, s níž se modlil k svému Otci nebeskému, apoštolové byli tak dojati, že, když se přestal modliti, řekl mu jeden z nich: „Pane, nauč nás modliti se, jakož i Jan naučil učeníky své“. I řekl jim: „Když se modlíte, říkejte: „Otče náš, jenž jsi na nebesích! Posvěť se jméno tvé; přijď království tvé; buď vůle tvá, jako v nebi tak i na zemi; chléb náš vezdejší dejž nám dnes; a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům; neuveď nás v pokušení; ale zbav nás od zlého. Amen“. (Mat. 6, 9—13.). Apoštolové naučili té modlitbě ostatní věřící a od té

doby modlí se ji křesťané stále. Poněvadž se začíná slovy „Otče náš“, říká se jí „**Otčenáš**“, a protože nás jí naučil Ježíš Kristus, náš Pán, říkáme jí též „**modlitba Páně**“.

Kde je krátce obsaženo všecko, zač se máme modlití?

Všecko, zač se máme modlití, je krátce obsaženo v „**O t ě n á š í**“ neboli „**m o d l i t b ě P á n ě**“. (Otáz. 280.)

Proč se jmenuje Otčenáš modlitbou Páně?

Otčenáš se jmenuje **m o d l i t b o u P á n ě**, protože mu nás naučil Ježíš Kristus, Pán náš. (Otáz. 281.)

Jak zní modlitba Páně?

Modlitba Páně zní:

„Otče náš, jenž jsi na nebesích! — Posvěť se jméno tvé; — přijď království tvé; — buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi; — chléb náš vezdejší dej nám dnes; — a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům; — neuvoď nás v pokušení; — ale zbav nás od zlého. — Amen“.

(Otáz. 282.)

Chce-li dítě otce nebo matky zač prositi, říkává napřed: „Otče, matko“, t. j. **oslovuje** nejdříve otce nebo matku a pak teprve přednáší svou **prosbu**. Totéž činíme při modlitbě Páně: nejdříve oslovujeme Boha a pak teprve předkládáme mu své prosby. Slovům, jimiž Boha oslovujeme říkájice: „Otče náš, jenž jsi na nebesích!“ říká se „**oslovení**“, těm pak, jimiž ho prosíme, „**prosbu**“. Proseb těch je sedmero. Tudíž modlitba Páně se skládá z oslovení a sedmi proseb.

Z čeho se skládá modlitba Páně?

Modlitba Páně skládá se z oslovení a sedmi proseb. (Otáz. 283.)

O oslovení.

Jak zní oslovení v modlitbě Páně?

O s l o v e n í v modlitbě Páně zní: „**O t ě n á š, j e n ž j s i n a n e b e s í c h**“. (Otáz. 284.)

Kterým jménem oslovujeme Boha v modlitbě Páně? (Jménem „Otče“.)

Boha oslovujeme jménem „*Otče*“, protože nás k obrazu svému stvořil, protože od něho pocházíme, protože jsme jeho tvory a jeho dítkami.

Také proto oslovujeme Boha jménem „*Otče*“, že o nás otcovsky, t. j. jako otec o své dítky pečuje a všechno nám dává, čeho k zachování života potřebujeme.

Zvláště však proto oslovujeme Boha jménem „*Otče*“, že nás na křtu svatém za své dítky přijal. Na křtu svatém byl nám totiž pro zásluhy Ježíše Krista odpuštěn dědičný hřích; tím byli jsme vysvobozeni z otroctví ďáblov, bylo nám otevřeno nebe, byli jsme přijati zase za dítky Boží, Bůh stal se naším laskavým, usmířným otcem.

Že Bůh jest Otcem naším, o tom svědčí Písmo svaté, jež dí: „*Zdaliž on není otec tvůj, kterýž vládne tebou, učinil a stvořil tebe?*“ (Is. 63, 15.) — „*Pohleďte, jakou lásku dal nám Otec, dav nám tu moc, abychom synové Boží slouli i byli*“. (1. Jan 3, 1.) „*Přijali jste ducha vyvolení synů, v němžto voláme: Abba, Otče!*“ (Řím. 8, 15.)

Proč oslovujeme Boha jménem „*Otče*“?

Boha oslovujeme jménem „*O t ě e*“, protože nás k obrazu svému stvořil a otcovsky o nás pečuje, zvláště však proto, že nás na křtu svatém za své dítky přijal. (Otáz. 285.)

Ježíš Kristus naučil nás nazývati Boha „*Otcem*“ a ne „*Tvůrcem*“, „*Pánem*“, „*Králem*“, „*Hospodinem*“ a p., poněvadž jméno „*otec*“ jest jméno plné lásky, lásku a důvěru budí, kdežto v ostatních uvedených názvech jest obsažena přísnost, tak že v nás vzbuzují jakousi bázeň a hrůzu. A Bůh nechce, jak praví sv. Augustin, abychom se ho báli, nýbrž abychom ho milovali. Proto dává se od nás nazývati „*Otcem*“. Ve jménu „*Otče*“ máme záruku, že nás Bůh vždy vyslyší, neboť čeho by nedal otec svým dítkám?

Boha jmenujeme Otcem „*naším*“, abychom vyznali, že jest společným Otcem nás všech, že všickni od něho pocházíme a že tudíž všickni jsme jeho dítkami, jak to vhodně vyjadřuje Písmo svaté řkouc: „*Zdaliž není jeden otec všech nás? Zdali Bůh jeden nestvořil nás?*“

(Mat. 2, 10.). Máme-li všickni jednoho Otce, jsme všickni vespolek bratři. Z toho následuje, že máme se všickni jako bratři milovati, chovati k sobě lásku bratrskou. A bratrskou lásku nejlépe ukazujeme, když se za sebe vespolek modlíme.

Proč jmenujeme Boha Otcem „naším“?

Boha jmenujeme Otcem „n a š í m“, protože jest Otcem všech lidí, a my tudíž jako bratři za sebe vespolek modlití se máme. (Otáz. 286.)

Bůh je sice všudy přítomen, naplňuje celý svět, ale přece zvláštním způsobem jest přítomen na nebesích, kde svatým a vyvoleným svým dává na sebe patřiti tváří v tvář, dává se jim poznávati a jest jejich převelikou odplatou. Tam se i my máme po smrti dostat, neboť zde na zemi jsme jenom poutníci. Kdykoli se tedy modlíme: „*jenž jsi na nebesích*“, vyznáváme, že Bůh sídlí na nebi, v místě to nejkrásnějším, a zároveň vyjadřujeme touhu po nebi, kde uvidíme Boha tváří v tvář, a kde on sám bude převelikou naší odplatou, budeme-li mu zde na zemi věrně a spravedlivě sloužiti.

Proč říkáme: „*jenž jsi na nebesích*“?

Říkáme „*jenž jsi na nebesích*“, protože jest Bůh na nebesích zvláštním způsobem přítomen a tam bude jednou sám převelikou naší odplatou. (Otáz. 287.)

O sedmi prosbách.

Jak zní první prosba Otčenáše?

První prosba Otčenáše zní: „*P o s v ě ť s e j m é n o t v ě !*“ (Otáz. 288.)

Slovy „jméno Boží“ rozumí se v Písmě svatém Bůh sám. Slovo „posvětiti“ znamená obyčejně svatým učiniti. Tu však rozumí se tím slovem něco jiného, neboť Bůh jakožto nejsvětější nemůže se státi světějším než jest.

Dobré dítě vystříhá se zajiště všeho, čím by otec jeho byl zneuctěn nebo zlehčen, dle možnosti zabraňuje

všelikému zneuctění nebo zlehčení otce svého od jiných lidí, ctí otce svého, chválí a velebí jeho jméno a snaží se, aby čest a vážnost jeho rozmnožovalo. — My všichni jsme děti Otce nebeského. Jako hodné děti máme se vystříhati všeho, čím bychom Boha, Otce svého zneuctili, zvláště máme se chrániti, abychom nikdy ani slovem nevyslovili se o Bohu potupně nebo posměšně, t. j. bychom nikdy nezlehčili Boha rouháním, ale naopak máme Bohu prokazovati čest, která mu jakožto nejdokonalejší bytosti náleží, a máme jeho jméno všude oslavovati a velebiti. Činíme-li tak, „posvěcujeme“ jméno Boží. — Avšak nejen sami máme posvěcovati jméno Boží, nýbrž máme pečovati také o to, by i jiní lidé jméno Boží posvěcovali. Proto máme všemožně zabraňovati, aby jméno Boží nikdy nebylo od nikoho zneuctěno nebo rouháním zlehčeno, a pracovati k tomu, aby bylo všude ctěno a velebeno. By se tak stalo, za to prosíme v první prosbě Otčenáše, když se modlíme „posvěť se jméno tvé“.

Mají-li však lidé Boha ctíti a velebiti a všeho zneuctívání a zlehčování jeho jména se chrániti, je třeba, aby Boha dokonale poznali, aby byli přesvědčeni, že Bůh je nejvyšší úcty skutečně hoden, a že velice hřeší, kdo jej zneuctívá a zlehčuje. Boha lze poznati skrze víru křesťanskou, jež jediná jest víra pravá. S věrou však má se shodovati také život, má býti dle ní zařízen. Kdo tedy skrze pravou víru křesťanskou Boha poznal, má také býti křesťansky živ a tak životem svým Boha oslavovati. Proto, když se modlíme „posvěť se jméno tvé“, prosíme také, by všickni lidé skrze pravou víru Boha poznali a křesťanským životem oslavovali.

Zač prosíme v první prosbě Otčenáše?

V první prosbě Otčenáše prosíme:

1. by jméno Boží nikdy nebylo zneuctěno nebo rouháním zlehčeno, nýbrž spíše by bylo ctěno a velebeno;
2. by všickni lidé skrze pravou víru Boha poznali a křesťanským životem oslavovali. (Otáz. 289.)

Jak zní druhá prosba Otčenáše?

Druhá prosba Otčenáše zní: „**P ř i j ě k r á l o v s t v í t v é**“. (Otáz. 290.)

Království jest země, ve které jest vladařem král, jenž může poroučeti, a jehož poddaní musejí poslouchati. To jest království pozemské. Království však, za něž prosíme v modlitbě Páně, jest král vstvi duchovní (pro duše založené), v němž Bůh sám jest vladařem, sám poroučí a jemu poslušnost se prokazuje.

Bůh vládne 1. v srdcích spravedlivých a ctnostných lidí, 2. v církvi katolické a 3. v nebesích. V tomto trojím smyslu i Ježíš Kristus mluvíval o „království Božím“. Někdy rozuměl jím *království milosti*, tedy království Boží *v nás*; jindy rozuměl jím *království své*, které založil na zemi, totiž *církev svatou*, tedy království Boží *kolem nás*, a jindy zase *blaženost nebeskou*, království Boží *nad námi*. A v tomto trojím smyslu bere se slovo „království Boží“ i ve druhé prosbě Otčenáše.

První království Boží jest království *v nás*, t. j. království milosti Boží. Jsme-li totiž ve stavu posvěcující milosti, a je-li srdce naše ozdobeno bůžskými ctnostmi, věrou, nadějí a láskou, panuje v nás Duch svatý, máme v sobě království Boží, Duch svatý nás řídí a spravuje.

V tomto smyslu mluvil Ježíš Kristus o království Božím, když fariseům, tázajícím se ho, kdy přijde království Boží, odpověděl: „*Království Boží nepřijde patrně . . . nebo hle, království Boží jestiž mezi vámi*“. (Luk. 17, 20. 21.) Tím asi řekl: „To království můžete si zbudovati sami ve svém srdci, budete-li v posvěcující milosti, a bude-li srdce vaše ozdobeno živou věrou, nadějí a láskou“.

Druhé království Boží jest království *kolem nás*, t. j. církve katolická, kterou Ježíš Kristus založil a v ní jako král panuje.

O tomto království Ježíš Kristus mluvíval často v podobenstvích, jako na př. v podobenství o zrně horčičném, které jest nejmenší mezi všemi semeny, ale, když zroste,

jest větší všech bylin a bývá strom, takže ptáci nebeští přilétajíce, bydlejí na ratolestech jeho; nebo v podobenství o kvasu, který vzavši žena, zadělala do tří měric mouky, až zkysalo všecko; v podobenství o síti, o pšenici o koukoli a j. Říkávalť: „Podobno jest království nebeské, t. j. církev“

Třetí království Boží jest království *nad námi*, t. j. království nebeské, věčná blaženost. Tam Bůh vládne a panuje v lesku své velebnosti a zjevuje se svým vyvoleným a svatým, andělé pak a svatí klanějí se mu jako svému nejvyššímu Pánu a jsou nesmírně blaženi.

O království Božím jakožto o blaženosti věčné mluvil Ježíš Kristus na př. když pravil: „Tehdy řekne těm, kteří budou na pravici: *Pojďte, požehnání Otce mého, a vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa*“. (Mat. 25, 34.)

Když se modlíme „přijď království tvé“, prosíme za uvedené trojí království Boží, totiž 1. aby Bůh skrze víru, naději a lásku kraloval v nás, t. j. abychom byli vždy ve stavu posvěcující milosti a stále více a více prospívali v ctnostech a křesťanském životě; 2. aby se církev katolická víc a více šířila a upevňovala, t. j. aby počet údů jejích se rozmnožoval, a ona stále silnější se stávala proti všem svým nepřátelům; 3. aby nás Bůh jednou z království Božího na zemi přijal do království nebeského, do věčné blaženosti.

Zač prosíme v druhé prosbě Otčenáše?

V druhé prosbě Otčenáše prosíme za trojí království, totiž:

1. aby Bůh skrze víru, naději a lásku panoval v nás;
2. aby království Boží na zemi, totiž církev katolická, víc a více se šířilo a upevňovalo;
3. aby nás Bůh jednou do království nebeského přijal. (Otáz. 291.)

Jak zní třetí prosba Otčenáše?

Třetí prosba Otčenáše zní: „*Buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi*“. (Otáz. 292.)

V druhé prosbě Otčenáše prosíme, by nás Bůh po smrti přijal do království nebeského. Chceme-li se však do království nebeského dostat, musíme se také vynasnažiti, bychom si ho zasloužili. Království nebeského si zasloužíme, budeme-li plniti vůli Boží, neboť Ježíš Kristus praví: „*Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo plní vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten vejde do království nebeského*“ (Mat. 7, 21.)

Bůh oznámil nám svou vůli skrze svá přikázání; ta tedy máme plniti, a to ve všelike případnosti, t. j. ve štěstí i v neštěstí, v nemoci i ve zdraví, v chudobě i v bohatství, ať se nám vede dobře nebo zle, slovem vždy. — Vůli Boží máme dále plniti tak, jak nám to Bůh přikazuje, neboli dokonale, jak Písmo sv. praví: „*Kdo by celý zákon zachovával, přestoupil by pak v jediném (přikázání), učiněn jest všemi vinen*“ (Jak. 2, 10.) — Konečně máme vůli Boží plniti rádi, neboť „*Veselého dárce miluje Bůh*“ (II. Kor. 9, 7.)

Nejlepším vzorem v plnění vůle Boží jsou nám andělé a svatí v nebi. Těch tedy máme následovati. Ale svými silami toho nedokážeme, třeba nám k tomu pomoci, milosti Boží. A za tu prosíme na prvním místě v třetí prosbě Otčenáše. Prosíme totiž za milost, abychom vůli Boží na zemi vždy tak dokonale a tak rádi plnili, jako ji andělé a svatí v nebi plní.

Ale vůli Boží plníme také tím, když utrpení a soužení, kterými býváme navštěvováni, trpělivě snášíme, když v každém utrpení, které nás potká, podrobujeme se ochotně vůli Boží, ačkoli nevíme, proč to Bůh tak chce. Krásný příklad vzhledem k tomu dal nám Ježíš Kristus, když se modlil: „*Otče, ne má, ale Tvá vůle se staň!*“ Podrobovati se i v utrpení a soužení vůli Boží jest nejvyšší ctností, které však lze dosíci jen pomocí milosti Boží; a za tu milost, abychom se totiž i v utrpení a soužení vůli Boží podrobovali, prosíme na druhém místě v třetí prosbě Otčenáše.

Zač prosíme v třetí prosbě Otčenáše?

V třetí prosbě Otčenáše prosíme za milost:

1. abychom vůli Boží na zemi vždy tak dokonale a tak rádi plnili, jako ji andělé a svatí v nebi plní;

2. abychom i v utrpení i v soužení vůli Boží se podrobovali. (Otáz. 293.)

Jak zní čtvrtá prosba Otčenáše?

Čtvrtá prosba Otčenáše zní: „**C h l é b n á š v e z d e j š í d e j n á m d n e s**“. (Otáz. 294.)

V prvních třech prosbách Otčenáše prosíme za všechno, co se týká cti a chvály Boží, v ostatních pak prosbách přednášíme prosby, které se týkají našeho života.

Člověk sestává z těla a duše; proto také má dvojí život: tělesný a duchovní. O zachování obojího musíme se tedy starati. Abychom zachovali *tělesný* život, potřebujeme nejen pokrmu a nápoje, nýbrž také oděvu, příbytku a j.; tomu všemu říkáme jedním slovem „*chléb*“. Proto také v obyčejném životě užívá se slova „chléb“ místo „živobytí“; na př. „vydělává si svůj chléb“, „je bez chleba“, „má trpký chléb“ a p. Poněvadž pak všeho toho potřebujeme denně, vezdy, říkáme tomu chléb „vezdejší“. — Abychom zachovali život *duchovní*, potřebujeme každodenního *chleba duchovního*, jímž jest především *modlitba*. Bez modlitby duše hyne, jako hyne tělo bez pokrmu a nápoje. Chlebem duchovním je též *slovo Boží*. Ježíš Kristus pravil satanovi jej pokoušejícímu: „*Ne samým chlebem živ je člověk, ale každým slovem, jež vychází z úst Božích*“. (Mat. 4, 4.) Nejdůležitějším pokrmem duše naší jest *milost Boží*, bez níž nelze nic k životu věčnému prospěšného učiniti, bez níž je duše naše mrtva pro Boha. Pramenem milosti je zvláště *nejsvětější svátost oltářní*, v níž se nám dává za pokrm sám Ježíš Kristus, jenž o sobě řekl: „*Jáť jsem chléb živý, který s nebe sestoupil . . . Tělo mé právě jest pokrm, a krev má právě jest nápoj . . . Bude-li kdo jísti z chleba tohoto, živ bude na věky*“. (Jan 6, 54.) Proto také nazývá se nejsvětější svátost oltářní „*chlebem andělským*“, „*pokrmem nebeským*“.

Za všechno to, čeho totiž denně pro tělo i pro duši potřebujeme, prosíme ve čtvrté prosbě Otčenáše, když se modlíme „chléb náš vezdejší dejž nám dnes“.

Pozorujeme-li jednotlivá slova čtvrté prosby, poznáváme, že každé z nich jest velmi významné a poučné.

Prosíme toliko o *chléb*, t. j. o to, čeho jest nám k zachování života nejvíce třeba, a ne o věci nepotřebné, zbytečné.

Slovo „*náš*“ uvádí nám na paměť, že máme toužiti jen po chlebě, kterého si poctivě, svou přičinlivostí dobýváme.

Slovy „*dej nám*“ klade se nám na srdce, že máme pečovati i o chléb bližního, tedy že mu máme v nouzi pomáhati.

Slovo „*dnes*“ nám připomíná, že nemáme úzkostlivě pečovati o zítřek, protože nevíme, budeme-li zítra živi, a že se máme každého dne modlit.

Zač prosíme ve čtvrté prosbě Otčenáše?

Ve čtvrté prosbě Otčenáše prosíme, by nám Bůh ráčil dáti všechno, čeho denně pro tělo i pro duši potřebujeme. (Otáz. 295.)

Jak zní pátá prosba Otčenáše?

Pátá prosba Otčenáše zní: „*Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům*“. (Otáz. 296.)

Když činíme komu co nepříjemného, urážíme jej, dopouštíme se viny proti němu. Když pácháme hříchy, urážíme Boha, dopouštíme se viny proti němu; proto říká se hříchům jinak „viny“. Hříchů nikdo není prost, a praví-li kdo, že hříchů nemá, sám sebe svádí a pravdy v něm není, jak praví sv. Jan. Proto také máme si často na své hříchy vzpomínati a prositi za odpuštění jich. To činíme modlíce se: „*Odpusť nám naše viny*“. Prosíce za odpuštění svých hříchů, slibujeme zároveň, že i my jsme ochotni odpustiti ze srdce těm, kdož nám ublížili, kdož se proti nám dopustili viny (= svým vinníkům). A chceme-li dojíti od Boha odpuštění, musíme

tomu slibu svému dostáti; pravilť Ježíš Kristus: „*Odpouštějte a bude vám odpuštěno*“. (Luk. 6, 37.) A již ve Starém zákoně čteme: „*Odpusť bližnímu svému a pak, když se modlití budeš, hříchové tvoji rozvázání budou*“. (Sir. 28, 2.) — Kdyby se tedy kdo modlil: „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům“, a nechtěl by odpustit těm, kdož mu ublížili, nemohl by očekávati od Pána Boha odpuštění svých hříchů, neboť modle se ta slova, lhal by Pánu Bohu a svolával by takořka trest a pomstu jeho na sebe. Byloť by to, jakoby se modlil: „Otče, neodpouštěj mně, jako já nechci odpustiti těm, kteří mi ublížili“.

Že nemůžeme od Boha očekávati odpuštění hříchů svých, neodpustíme-li také sami těm, kdož se proti nám provinili, o tom poučil nás Ježíš Kristus v podobenství o nemilosrdném služebníkovi. Pravilť: „Podobno jest království nebeské člověku králi, který chtěl počet klásti se služebníky svými. A když počal počet klásti, podán jest mu jeden, kterýž mu byl dlužen deset tisíc hřiven. (Hřivna stříbra obnášela asi 8000 K našich peněz; byl tedy služebník ten dlužen nesmírně mnoho — asi 80,000.000 K.) A když neměl čím zaplatiti, kázal jej pán jeho prodati i ženu jeho i děti i všecko, což měl, a zaplatiti. Tedy padnuv služebník ten prosil pána svého řka: „Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě“. I slitovav se pán nad služebníkem tím propustil jej a dluh jemu odpustil. Vyšed pak služebník ten, našel jednoho ze spolumužovníků svých, který mu byl dlužen sto peněz (římských denárů; římský denár platil asi 70 našich haléřů. Byl mu tedy spolumužovník ten dlužen jen nepatrnou částku — asi 70 K). I chopiv se ho, hrdloval se s ním řka: „Zaplať, cos dlužen!“ A padnuv služebník k nohám jeho prosil ho řka: „Poshověj mi a všecko zaplatím tobě“. On pak nechtěl, ale odešel a dal jej do žaláře, dokud by nezaplatil dluhu. Tedy vidouce spolumužovníci jeho, co se dalo, zarmoutili se velmi. I šli a pověděli pánu svému všecko, co se bylo stalo. Tedy povolav ho pán jeho, dí jemu: „Služebníče nešlechetný!“

Všecken dluh odpustil jsem tobě, neb jsi mne prosil. Zdaliž i ty neměl jsi se smilovati nad spoluslužebníkem svým, jakož i já smiloval jsem se nad tebou?“ A rozhněvav se pán jeho, dal jej mučitelům, dokud by nezaplatil všeho dluhu. — Takt i Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte jedenkaždý bratru svému ze srdci svých“.

Král jest Bůh; lidé jsou jeho služebníci; veliký dluh jsou hříchy, urážky Bohu učiněné. Ale Bůh odpouští nám i vinu hříchu (= dluh) i věčný trest (= otroctví, žalář), když činíme pokání. Dluh u spoluslužebníka jest urážka, kterou nám bližní učinil; ta jest vzhledem ke hříchu proti Bohu spáchanému dluh nepatrný. Chceme-li tedy, aby nám Bůh odpustil naše hříchy, musíme i my ochotně odpouštěti svým bližním křivdy, jež nám učiní. Neodpustíme-li my bližním svým, neodpustí ani Pán Bůh nám.

Zač prosíme v páté prosbě Otčenáše?

V páté prosbě Otčenáše prosíme, by nám Bůh hříchy naše odpustil, jakož i my ze srdce odpouštíme všem, kdož nám ublížili. (Otáz. 297.)

Jak zní šestá prosba Otčenáše?

Šestá prosba Otčenáše zní: „*A n e u v o ě n á s v p o k u š e n í*“. (Otáz. 298.)

Co rozumíme „pokušením“?

„Pokušením“ rozumí se všeliké svádění neboli ponoukání ke hříchu. Pokušení nemůže nikdy pocházeti od Boha, poněvadž Bůh je nejvyšší svatý a hřích má ve svrchované nenávisti, ale on *dopouští*, dovoluje, abychom někdy byli pokoušeni, t. j. nezabraňuje tomu, ač by mohl. „*Uvésti v pokušení*“ znamená tedy, kde je řeč o Bohu, jen tolik, jako *pokušení dopustiti*.

Z dopuštění Božího pokouší nás předně **zlá žádostivost**, která v nás povstala z hříchu dědičného a hříchem osobním se rozmáhá.

Jeví se ve trojí podobě, a to jako:

a) *žádost očí*, pokud svádí člověka, aby si získal viditelné statky pozemské;

b) *žádost těla vůbec* směřující k tělesným rozkošem;

c) *pýcha života*, která vyhledává na světě významění a slávu způsobem odporujícím řádu Božímu.

Každý člověk nosí v sobě pokušitele, jak dí sv. Jakub: „*Jedenkaždý bývá pokoušen, jsa od své žádosti zachvácen a přilouzen*“. (Jak. 1, 14.) — Poněvadž ty různé myšlenky a nezřízené žádosti, které nás ke hříchu svádějí, vycházejí z těla, říkáme, že nás *tělo* pokouší.

Dále nás pokouší *svět*. Světem ve smyslu širším nazýváme vůbec vše, co Pán Bůh stvořil, kromě sebe sama. Když se člověk odloučil hříchem od Boha, celý svět odloučil se za trest od člověka; proto člověk stojí v boji s přírodou i lidmi, kteří zároveň s ním obývají na zemi. Nerozumná příroda nesvádí nás ovšem přímo ke hříchu, právě proto že jest nerozumná, ale přece stává se nepřímou příčinou našeho pádu, tím že pobuřuje naši tělesnou žádostivost. Tak na př. zlato a stříbro nesvádí lakomce přímo k nespravedlnosti, ale přece se lesklý ten kov stává příčinou jeho pádu, tím že rozněcuje v něm žádostivost po bohatství, pro niž lakomec při své mravní slabosti snáze zhřeší.

Jestliže již mrtvé věci tohoto světa mohou nás sváděti ke hříchu, tím více to platí o živých tvorech obdařených rozumem a svobodnou vůlí, totiž o lidech. Proto, pravíme-li, že svět nás pokouší, pojímajíce slovo „svět“ smyslem užším, rozumíme jím zlé lidi, kteří jsou sami zlí, chtějí i nás učiniti zlými, a to buď *nepřímou*, že totiž mluví nebo činí před námi, co nás svádí ke hříchu, neboli co nás pohoršuje, nebo *přímou*, že nás navádějí ke hříchu.

Za třetí nás pokouší „*ďábel*“, který v nás rozněcuje žádostivost a naplňuje mysl naši hříšnými představami. On našeptává opilci: „Jen pij, však pro jednu nebude zle“, smilníkovi zase šeptá: „Proč bys neužíval světa?“ a omlouvá hřích nejrozmanitějším způsobem.

Čeho však nemůže dokázati sám přímo, k tomu užívá svých náhončích a škodí nepřímou skrze lidi, kteří

se mu podobají zlobou a odporem proti Bohu. Jako Ježíš Kristus poslal apoštoly, aby jeho jménem hledali, což bylo zahynulo, tak i ďábel, odpůrce Boží a vražedník lidí od počátku, vysílá své apoštoly, by hlásali nevěru, lež, nemravnost a tak uváděli slabé lidi ve věčnou záhubu.

Odkud pochází pokušení?

Pokušení pochází:

1. ze zlé žádostivosti;
2. od světa, t. j. od zlých lidí;
3. od ďábla. (Otáz. 300.)

Pokušení samo o sobě není ještě hříchem, ale snadno ke hříchu vede. Proto máme se ho báti a přát si, bychom od něho byli raději uchráněni. Od pokušení může nás chrániti Bůh svou všemohoucností; za to ho také prosíme v šesté prosbě Otčenáše, když se modlíme „a ne-uvod' nás v pokušení“.

Avšak pokušení nejen že není samo o sobě hříchem, ono nám může často býti i prospěšné, neboť v rukou Božích i pokušení je prostředkem k utužení ctnosti a k rozmnožení slávy Boží. — Bůh dopouští totiž pokušení, by potlačil naši pýchu a tak nás **zachoval v pokoře**. Neboť v pokušení poznáváme svoji slabost a pochopujeme, že kdyby nám Bůh nepodal pomocné ruky své, jistě bychom pokušení podlehli. Sv. Pavel praví o sobě: „*Aby velikost zjevení* (jež mi Bůh učinil) *mne nepozdvihla* (= nenaplnila pýchou), *dán jest mi osten těla mého, anděl satanův* (= pokušení), *aby mne zášijkoval*“ (do hlavy tloukl, když bych ji zvedal a se vypínal). (2. Kor. 12, 7.) — Bůh dopouští pokušení také proto, aby nás zachoval **ve bdělosti**. Jako vojsko je tehdaž nejvíce ostražito, ví-li, že nepřátelé jsou na blízku, tak i my, poněvadž víme, že nepřítel našeho spasení obchází jako lev řvoucí hledaje, koho by pohltil, musíme se míti na pozoru, abychom mu nepadli za kořist — musíme bdíti, zvláště s počátku pokušení. Ďábel totiž nedoráží na nás hned celou silou a mocí svou, nýbrž s počátku pokouší nás věcmi zdánlivě nepatrnými a teprve potom,

když vidí, že se nebráníme, že nejsme k boji připraveni, útočí na nás horšími myšlenkami a žádostmi.

Bůh dopouští pokušení, aby nás zkoušel, zda zachováme lásku k němu a zůstaneme mu věrni i v pokušení. Dokud na nás pokušení nedoléhají, není nám nesnadno Boha milovati a jemu sloužiti, teprve pak, když pokušení na nás dolehnou, osvědčí se ctnost naše jako zlato v ohni. Tak zkoušel Bůh Joba, Tobiáše a j. — Konečně Bůh dopouští na nás pokušení, aby rozmnožil naše zásluhy, neboť čím více jest se nám namáhati, bychom pokušení překonali a ve ctnosti setrvali, tím větší získáváme si zásluhy. To potvrzuje sv. Jakub, jenž dí: „*Blahoslavený muž, který snáší pokušení, nebo když bude zkušén, vezme korunu života, kterou Bůh zaslíbil těm, kteří ho milují*“. (Jak. 1, 12.)

Proč dopouští Bůh pokušení?

Bůh dopouští pokušení:

1. aby nás zachoval v pokoře a bdělosti;
2. aby nás zkoušel a naše zásluhy rozmnožil. (Otáz. 301.)

Než, ačkoli Bůh dopouští na nás z uvedených příčin pokušení, přece nikdy nedopouští, bychom byli pokoušeni *nad své síly*, a pomáhá nám také svou milostí, bychom nad pokušením zvítězili. A za tu milost prosíme na druhém místě v šesté prosbě Otčenáše. Když se tedy modlíme „a neuvoď nás v pokušení“, prosíme, by nás Bůh pokušení uchránil, uzná-li však za dobré z kterékoli příčiny pokušení na nás dopustiti, by nám dal milost, abychom nad ním zvítězili.

Zač prosíme v šesté prosbě Otčenáše?

V šesté prosbě Otčenáše prosíme, by nás Bůh pokušení ke hříchu chránil anebo nám dal milost, abychom nad ním zvítězili. (Otáz. 299.)

Jak zní sedmá prosba Otčenáše?

Sedmá prosba Otčenáše zní: „*A l e z b a v n á s o d z l é h o*“. (Otáz. 302.)

Zlem rozumíme všecko, co jest nám nepříjemno a škodlivé, co se nám nelíbí a co nám připravuje duševní

nebo tělesnou bolest. Je tedy dvojí zlo: duševní a tělesné. *Duševní* zlo je tedy, které škodí nadpřirozenému životu duše, které zbavuje duši posvěcující milosti nebo ji v duši zeslabuje a tak od Boha vzdaluje a odlučuje. A tím zlem je smrtelný *hřích*, který olupuje duši naši o posvěcující milost a přátelství Boží; zemře-li kdo ve hříchu, čeká ho *věčné zatracení*. Poněvadž hřích nás zbavuje nejvyššího dobra a poněvadž nám škodí na celou věčnost a nikdy neprospívá, jest největším zlem, jemuž žádné jiné zlo přirovnati se nemůže. Proto také v sedmé prosbě Otčenáše, když se modlíme „ale zbav nás od zlého“, prosíme především, aby nás Bůh chránil zla největšího, totiž hříchu, a jeho následku — věčného zavržení.

Zlo, které jest nepříjemno a škodlivé tělu, sluje zlem *tělesným*; říká se mu také *časné* zlo, protože trvá na čas. Časného zla je nesmírně mnoho, jako na př. nemoc, nouze, neúroda, hlad, válka, mor atd. Ačkoli snášení časná zla jest nám odporné, přece mnohdy prospívají k našemu spasení, jelikož Bůh sesílá je na nás buď jako zkoušku, abychom trpělivým snášením jich získali si zásluhy, nebo jako časný trest za spáchané hříchy. Proto prosíme v sedmé prosbě Otčenáše také za odvrácení časného zla, ale jen takového, jež by bylo duši naší na škodu, a jehož odvrácení by tudíž prospívalo k našemu spasení. Za odvrácení zla, které jest prospěšno našemu spasení, ovšem neprosíme; odvrácení takového zla bylo by nám na škodu.

Zač prosíme v sedmé prosbě Otčenáše?

V sedmé prosbě Otčenáše prosíme:

1. by nás Bůh chránil zla největšího, totiž hříchu a věčného zatracení.

2. by nás Bůh chránil i časného zla, prospívá-li to k našemu spasení. (Otáz. 303.)

Koliký význam má slovo „Amen“? — Ve kterém významu užíváme slova „Amen“ na konci apoštolského vyznání víry?

Také Otčenáš končíme slovem „Amen“. Ale na konci Otčenáše má slovo „Amen“ jiný význam než

na konci apoštolského vyznání víry. Na konci Otčenáše znamená slovo „Amen“ tolik co „*staň se!*“, „tak budiž!“ Vyjadřujeme jím totiž, že toužíme po tom, aby Bůh naše prosby vyslyšel.

Proč končíme Otčenáš slovem „Amen“?

Otčenáš končíme slovem „Amen“, „*S t a ň s e*“, bychom vyjádřili, že toužíme po tom, aby Bůh prosby naše vyslyšel. (Otáz. 304.)

První křesťané měli Otčenáš ve veliké úctě, proto modlivali se jej pravidelně pětkrát za den, zvláště však před svatým přijímáním, poněvadž čtvrtou prosbu „chléb náš vezdejší dejž nám dnes“ vztahovali na Tělo Páně, chléb nebeský. Proto také při mši svaté modlí se kněz Otče náš před svatým přijímáním. Také křtění musili se před udělením svátosti křtu modlit Otčenáš, a dosud modlí se kmotrové přede křtem modlitbu Páně. Církev svatá modlí se Otčenáš při všech pobožnostech a obřadech posvátných. Obyčejně modlíme-li se Otčenáš společně, říká kněz první tři prosby, věřící pak ostatní čtyři. Kněz se totiž modlí za statky věčné, věřící za statky časné; nesmíme však tomu rozuměti tak, jakoby věřícím nebylo třeba prositi za statky věčné, nebeské. Kněz zastupuje církev a jejím jménem pronáší prosby za věci věčné.

3. O pozdravení andělském.

Znění a rozdělení pozdravení andělského.

K modlitbě Páně připojujeme obyčejně modlitbu, kterou ctíme Pannu Marii, matku Boží a jí za mocnou přimluvu u Boha žádáme. Modlitba ta zní:

„Zdráva's, Maria, — milosti plná; — Pán s tebou; — požehnaná ty mezi ženami; — a požehnaný plod života tvého, Ježíš. — Svatá Maria, — matko Boží, — pros za nás hříšné — nyní i v hodinu smrti naší. — Amen“. (Otáz. 305.)

Poněvadž modlitba tato začíná slovy, jimiž archanděl Gabriel pozdravil Pannu Marii, když jí zvěstoval,

že se má státi matkou Syna Božího, říká se jí „pozdravení andělské“, nebo také „Zdráva's“, poněvadž se tím slovem začíná.

Pozdravení andělské skládá se ze tří částí. První část tvoří slova, jimiž archanděl Gabriel pozdravil Pannu Marii, totiž slova: „*Zdráva's, milostiplná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami*“. — Druhou část tvoří pozdravení sv. Alžběty, jež pronesla k Panně Marii, když ji přišla navštívit. Tehdy sv. Alžběta zvolala: „*Požehnaná ty mezi ženami*“. Slova ta řekla stejně s archandělem Gabrielem; pak ještě přidala: „*A požehnaný plod života tvého*“. — K pozdravení archanděla Gabriele a sv. Alžběty přidala církev slova: „*Ježíš, Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší. Amen*“. Slova ta tvoří třetí část pozdravení andělského.

Slovo „Ježíš“ přidal (kolem r. 1260) papež Urban IV. Od 15. století všeobecně se shledáváme s přídavkem: „Svatá Maria, matko Boží, pros za nás“. Nynější zakončení pochází od papeže Pia V., jenž je (kolem r. 1570) přijal do všech církevních knih modlitebních.

Z kolika částí se skládá pozdravení andělské?

Pozdravení andělské se skládá ze tří částí:

1. z pozdravení archanděla Gabriele;
2. z pozdravení svaté Alžběty;
3. ze slov církve. (Otáz. 306.)

Kterými slovy pozdravil Marii archanděl Gabriel?

Archanděl Gabriel pozdravil Marii slovy: „*Zdráva's, milosti plná; Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami*“. (Otáz. 307.)

Kterými slovy pozdravila Marii sv. Alžběta?

Svatá Alžběta pozdravila Marii nejprve slovy andělovými: „*Požehnaná ty mezi ženami*“ a pak ještě přidala: „*a požehnaný plod života tvého*“. (Otáz. 308.)

Která slova přidala církev?

Církev přidala slova: „*Ježíš, Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší. Amen*“. (Otáz. 309.)

V prvních dobách křesťanských pozdravení andělské nemodlivalo se ještě tak často jako nyní. Teprve když bludař Nestorius upíral Panně Marii název „bohorodička“, věřící začali se pozdravení andělské častěji modlití. Když kolem r. 1200 kacíři valdenští a albigenští zavrhovali úctu svatých, úcta Panny Marie tím více se množila, a od té doby spojovalo se při všech pobožnostech církevních s modlitbou Páně i pozdravení andělské.

Výklad pozdravení andělského.

Když se modlíme pozdravení andělské, říkáme nejprve:

„Zdráva's“, což znamená tolik co „zdráva buď! pozdravena buď!“ — Bývá zvykem podobným způsobem pozdravovati vznešené osoby. Když na př. císař nebo král anebo papež a biskup přijdou mezi své poddané, lid nadšeně je pozdravuje: „Zdráv buď, králi! Ať žije náš král! Sláva našemu nejvyššímu pastýři!“ Pozdravení takové není pouze znamením přátelství, nýbrž je zároveň znamením hluboké úcty a oddanosti. Když tedy archanděl Gabriel pozdravil Pannu Marii slovem „zdráva's“, prokazoval jí tím svou velikou úctu, která jí jako budoucí matce Vykupitelově právem náležela. Totéž činíme my, kdykoli pozdravujeme Pannu Marii modlitbou „Zdráva's“.

Po slově „Zdráva's“ říkáme: „Maria“. Slovo to v pozdravení andělovo přidala církev, neboť anděl nepojmenoval Panny Marie jménem, a to pro její veliké důstojenství a pro svou poníženost, zrovna jako nyní ještě nižší neoslovuje vyššího jeho jménem, nýbrž jeho důstojenstvím. Církev sv. přidala to slovo proto, aby chom nevidouce před sebou Panny Marie, jako ji viděl anděl, měli aspoň před sebou jméno její.

Jméno „Maria“ jest slovo hebrejské a má rozličné významy. Dle výkladu svatých otců znamená *paní* neboli *královnu*, kterou Panna Maria také jest, neboť jí byl poddán Pán pánů a Král králů, Ježíš Kristus, a

ona byla v nebi vyvýšena nade všechny sbory andělské. Jiné panování osvědčila Panna Maria tím, že vládla sama nad sebou, aby stále celou duší svou směřovala k Bohu. — Dále jméno „Maria“ znamená *moře* (milosti a hořkosti). Jako moře nelze vyvážit, tak nevyvážitelný jsou také milosti, jichž se Panně Marii dostalo, tak nevyvážitelný jsou však také bolesti a hořkosti, jež Panna Maria snášela. — Konečně jméno „Maria“ znamená *hvězdu mořskou*. Známo, že hvězda polární jasně září, naznačuje plavcům směr cesty. Tak i Panna Maria svými ctnostmi ukazuje nám cestu do nebe.

K počtě jména Panny Marie koná se v církvi každoročně slavnost „**Jména Panny Marie**“ v neděli po slavnosti „Narození Panny Marie“, t. j. po 8. září. Slavnost ta povstala nejdříve ve Španělsku ve městě řečeném Concha v Nové Kastili a byla r. 1513 od papeže Benédikta XIV. schválena a potvrzena. Papež Innocenc XI. rozšířil ji r. 1683 na veškerou církev na památku stkvělého vítězství, jehož polský král Jan Sobieský dobyl dne 12. září r. 1683 nad Turky u Vídně. Měla tedy slavnost ta býti slavností díky po veškeré církvi. — Na touž památku přidáno do litanie loretánské: „Pomocnice křesťanů — oroduj za nás!“ Jako o svátku „Nejsvětějšího jména Ježíš“ tak i o svátku „Jména Panny Marie“ a po oktáv uděluje církev svatá plnomocné odpustky těm, kteří se upřímně vyzpovídají, hodně přijmou Tělo Páně a jsou přítomni mši svaté. (Srov. část. I. str. 170.) — Též mnohé *písně* jsou složeny k počtě jména Panny Marie, jako: „*Maria, Maria, nad slunce jasnější . . .*“ „*Maria, tvé jméno plné slasti . . .*“ a j.

Po slovech „Zdráva's, Maria“ říkáme „milosti plná“.

O kom říkáme, že jest ve stavu milosti Boží? — S kterým hříchem přichází každý člověk na svět? — Kdo jedině byl uchráněn hříchu dědičného? — Proč byla Panna Maria uchráněna hříchu dědičného?

Poněvadž Panna Maria od prvního okamžiku svého života byla uchráněna hříchu dědičného, byla také od prvního okamžiku svého života ve stavu milosti Boží. — My býváme po křtu svatém, když se nám odpustí dědičný hřích, také ve stavu milosti Boží. Ale kdo z nás dopustí se po křtu svatém, když přijde do rozumu, osobního smrtelného hříchu, ztratí milost Boží, jest

hříšníkem. Jinak tomu bylo u Panny Marie. Ona nejenom že byla uchráněna hříchu dědičného, ale ona zvláštní milostí Boží povždy, po celý život svůj, prostou zůstala i každého sebe menšího hříchu osobního, ano i sebe menší nedokonalosti. Ale na tom není ještě dosti! Panna Maria byla nejen prostou všeho hříchu, ale ona stkvěla se všemi ctnostmi, jako nižádný tvor před ní a po ní. Ona totiž s milostí Boží jí udělenou spolupůsobila, v sobě ji rozmnožovala, tak že na ni spočinula plnost milosti neboli byla ozdobena všemi milostmi Ducha svatého. Panna Maria je tudíž nejsvětější ze všech svatých, neboť ona dostala od Boha více milostí než všickni svatí dohromady. Proto nazývá se „milosti plnou“.

Proč se nazývá Maria „milosti plnou“?

Maria se nazývá „milosti plnou“, protože byla uchráněna od hříchu dědičného a povždy prostou zůstala i každého hříchu osobního, a protože byla ozdobena všemi milostmi Ducha svatého. (Otáz. 310.)

Dále říkáme: „Pán s tebou“.

Kdo jest ve stavu posvěcující milosti, s tím jest Bůh, přebývá v jeho srdci. Proto také v Písmě svatém nazývají se spravedliví syny Božími, bratřími Páně. Avšak toto příbuzenství s Bohem jest jen duchovní a dočasné, poněvadž může býti každým smrtelným hříchem ztraceno.

Panna Maria je také spřízněna s Bohem, ale nikoli ve smyslu pouze duchovním, nýbrž i ve smyslu do-slovném. S ní spojil se Bůh nejen duchovně — svou milostí — nýbrž i skutečně, neboť ji vyvolil si Syn Boží za svou matku, z ní se jako Bůh a spolu člověk narodil. A spojení to není jen na čas, nýbrž na věky. S nikým tedy nespojil se Bůh tak úzce jako s Pannou Marií. Proto vším právem řekl jí archanděl Gabriel, a my říkáme po něm: „Pán s tebou“.

Co znamenají slova: „Pán s tebou?“

Slova „P á n s t e b o u“ znamenají, že se Bůh s nikým tak úzce nespojil jako s Marií. (Otáz. 311.)

Dále říkáme: „**Požehnaná ty mezi ženami**“.

Když se Judith odvážila pro zachránění národa israelského vstoupiti do ležení Holofernova a Holoferna zabila, tu když objevila se před lidem, kníže Oziáš pravil k ní: „Požehnaná jsi, dcero, od Pána Boha nejvyššího nade všechny ženy na zemi!“ A od té doby těšila se v národě veliké úctě, byla všude velebena, oslavována, blahoslavena, a po smrti zůstala památka její v požehnání u lidu.

Také Panna Maria zasluhuje, aby byla nade všechny ženy velebena, oslavována, blahoslavena, památka její jest v požehnání u všeho lidstva, a ona „**požehnaná mezi ženami**“, a to pro vysokou důstojnost, k níž byla od Boha povýšena byvši vyvolena za matku Boží. Důstojnost ta je tak veliká a zázračná, že sv. Bonaventura pln obdivu praví: „Bůh mohl stvořiti ještě větší svět i větší nebe, ale větší matky, nežli jest matka Boží, stvořiti nemohl“. Panna Maria jest „**požehnaná mezi ženami**“, t. j. zasluhuje, aby byla nade všechny ženy blahoslavena, také proto, že s mateřstvím spojila ustavičné panenství. Od počátku světa nebylo aniž bude, aby která žena byla spolu matkou i pannou. A nikdy žádná žena neměla takového Syna, jako Panna Maria. Ničím jsou matky nejslavnějších a nejvznešenějších císařů a králů proti Panně Marii, neboť ona jediná ze všech žen byla vyvolena, aby se stala matkou Krále všech králů, matkou samého Boha. Proto zasluhuje, by nade všechny ženy byla blahoslavena — jest „**požehnaná mezi ženami**“.

Co znamenají slova: „**Požehnaná ty mezi ženami**“?

Slova „**p o ž e h n a n á t y m e z i ž e n a m i**“ znamenají, že máme Marii nade všechny ženy blahoslaviti, ponevadž za matku Boží byla vyvolena. (Otáz. 312.)

Dále říkáme: „**A požehnaný plod života tvého, Ježíš**“.

Slovy těmi vyjadřujeme, že nejen Panna Maria má býti blahoslavena, velebena, nýbrž že blahoslaven a veleben má býti i její Syn, Ježíš, jenž smrtí svou na

kříží nás vykoupil a na věky spasil. Tím přinesl celému pokolení lidskému pravé požehnání a štěstí, je tedy v pravdě „požehnaný“.

Anděl Gabriel a sv. Alžběta nazvali Pannu Marii „požehnanou“, protože věděli, že bude matkou Ježíše Krista, Syna Božího. Velebili ji tedy pro božské dítě, které se z ní mělo naroditi. Proto také my máme Pannu Marii ctíti nejen pro její přednosti a milosti, nýbrž také pro jejího Syna, Ježíše Krista. Ježíš Kristus i Panna Maria zasluhují naší úcty, nemáme tedy úctu k Ježíši Kristu oddělovati od úcty k jeho matce. Církev svatá také nikdy neodděluje úcty k Panně Marii od úcty k Ježíši Kristu. „*Jako strom chválíme pro jeho plody, tak se Maria velebí k vůli svému dítěti*“, praví sv. Bernard. Ježíš Kristus, Syn Boží a Syn Panny Marie, je tedy hlavní příčinou úcty a oslavy Panny Marie, neboť lidé vždycky ctili a ctí matky k vůli jejich slavným a dokonalým dětem. Proto, kdo ctí Ježíše Krista, ctí také jeho matku, a kdo nectí matky, nectí upřímně a dokonale ani jejího Syna, Ježíše Krista. Je tedy úcta k Ježíši Kristu nerozlučně spojena s úctou k jeho matce.

Proč říkáme: „**A požehnaný plod života tvého, Ježíš**“?

Říkáme: „**A p o ž e h n a n ý p l o d ž i v o t a t v é h o, J e ž í š**“:

1. abychom Ježíše, Syna Panny Marie, velebili;
2. abychom naznačili, že úcta k Ježíši Kristu jest nerozlučně spojena s úctou k jeho matce. (Otáz. 313.)

Modlitba „Zdráva's“ jest od začátku až po slovo „Ježíš“ modlitbou chvály; další část její jest modlitbou prosby. Prosíme v ní totiž Panny Marie za přimluvu u Boha.

Modlíce se k Panně Marii, by za nás u Boha prosila, vzýváme ji jménem „**matko Boží**“, protože jméno to vyjadřuje nejvyšší její důstojnost, k níž byla povýšena, a zároveň osvědčujeme tím víru, že Ježíš Kristus, její Syn, jest pravý Bůh a že se v pravdě stal člověkem. A jako v modlitbě Páně slova „Otče náš“ vzbuzují v nás důvěru, že Bůh, jenž jest Otec náš, vyslyší naši modlitbu,

podobně slova „matko Boží“ vzbuzují v nás důvěru, že Panna Maria, jakožto matka Boží, zmůže svojí přímluvou velice mnoho u Boha, a že její přímluva, za niž ji prosíme, nebude od Boha oslyšena. Nedáť se ani mysliti, že by Bůh něčeho odepřel matce Syna svého. Sv. Bernard ve příčině té praví: „*Poněvadž Maria jest matkou Boží, proto neschází jí ani moci ani vůle, aby nám pomáhala*“. Panna Maria činila na zemi vždy jen to, co Bůh chtěl, ona v nebi činí také, co Bůh chce, a proto Bůh zase činí, oč ho matka Boží prosí. — Panna Maria chce nám také pomáhati, poněvadž nás miluje. Vždyť Panna Maria je také naší matkou, poněvadž porodila Ježíše Krista, skrze něhož jsme znovuzrozeni a syny Božími učiněni. A Ježíš Kristus, umíraje na kříži, také nám ji za matku doporučil, když sv. Janu pravil: „Hle, matka tvá“. Kterak by nás tedy Panna Maria, matka naše, mohla opustiti? A Panna Maria neopouští dítek svých, ano všem ustavičně pomáhá a za všechny u Boha oroduje. Všickni svatí a nábožní lidé od pradávných dob Pannu Marii ctili a o přímluvu u Boha vzývali a nikdy nebyli v důvěře k ní zklamáni. Sv. Dominik a sv. Tomáš Akvinský vyznávají, že vždycky dosáhli, začkoli Boha skrze přímluvu Panny Marie prosili.

Proč vzýváme Marii jménem: „**matko Boží**“?

Vzýváme Marii jménem „**M a t k o B o ž í**“, protože jméno to vyjadřuje nejvyšší její důstojnost a nám dodává zvláštní důvěry, že Bůh přímluvu její vyslyší. (Otáz. 314.)

Vzývající Pannu Marii za přímluvu voláme k ní: „**Pros za nás hříšné**“.

Slovy těmi vyznáváme, že jsme hříšníci, a zároveň chceme tím Pannu Marii povzbuditi k útrpnosti, by se za nás tím spíše přimlouvala, poněvadž sami pro své hříchy nezasluhujeme, by nás Bůh vyslyšel. Podobáme se tu žebrákům, kteří hledí jiné pohnouti k útrpnosti, ukazující na své neduhy. — Říkáme „za nás“ a nikoli „za mne“, poněvadž se máme modliti za všechny lidi, s nimiž jsme jedna veliká rodina Boží na zemi.

Proč říkáme: „Pros za nás hříšné“?

Říkáme: „Pros za nás hříšné“, by Maria vyznáním naší hříšnosti tím spíše byla pohnuta a nám milost a pomoc od Boha vyprosila. (Otáz. 315.)

Přímlyvy Panny Marie potřebujeme stále v tomto pozemském životě ve všelikých potřebách a utrpeních. Proto voláme k ní: „Pros za nás nyní“, t. j. v tomto životě. Zvláště však budeme přímlyvy Panny Marie potřebovati, až budeme umíratí — v hodinu smrti. Na smrti totiž závisí celá věčnost; zemře-li kdo šťastně, ve stavu posvěcující milosti Boží, bude věčně blažen; pakli zemře nešťastně, ve stavu hříšném, bude k věčným mukám odsouzen. A zlý duch ani umírajícímu nedá pokoje, doráží na něho nejrozmanitějším způsobem a snaží se ještě v poslední chvíli svést jej ke hříchu. Potřebuje tudíž umírající zvláštní ochrany a pomoci, aby šťastně a pokojně zemřel. Proto prosíme Panny Marie, by nám v hodinu smrti ochrany a pomoci té vyprosila; voláme k ní: „Pros za nás i v hodinu smrti naší“.

Proč říkáme: „Pros za nás nyní i v hodinu smrti naší“?

Říkáme: „Pros za nás nyní i v hodinu smrti naší“, protože přímlyvy Marie Panny potřebujeme vždycky, zvláště však v hodinu smrti. (Otáz. 316.)

Pozdravení andělské končíme také slovem „Amen“, jež má v něm též význam jako na konci modlitby Páně.

4. O některých jiných modlitbách a pobožnostech.

Modlitba „Anděl Páně“.

Jak říkáme činu, kterým Syn Boží přijal na se lidskou přirozenost? (Vtělení.) (Viz část I. str. 178.) — Kdy stalo se vtělení Syna Božího?

Radostnou událost vtělení Syna Božího připomínáme si s krásnou modlitbou, kterou se nábožní katoličtí křesťané rádi a často modlí, a kterou také všickni zajisté

znáte. Modlitba ta skládá se ze tří „Zdrávasů“. Před každé „Zdrávas“ klade se krátká průpověď (antifona), která souvisí s tajemstvím vtělení Syna Božího. První antifona zní: „**Anděl Páně zvěstoval Panně Marii, a ona počala z Ducha svatého**“. Slovy těmi si připomínáme, že archanděl Gabriel byl poslán od Boha k Panně Marii, by jí zvěstoval, že se má státi působením Ducha svatého matkou Syna Božího. — Druhá antifona zní: **I řekla Maria: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého!“** Slovy těmi se připomíná svolení Panny Marie, když jí bylo zvěstováno, že má býti matkou Ježíše Krista. — Třetí antifona zní: „**A slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi**“. „*Slovem*“ rozumí se druhá božská osoba, Bůh Syn, jehož sv. Jan ve svém evangeliu nazývá „*Slovem*“. (Viz část I. str. 96.) Když se modlíme: „A slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi“, je to, jako bychom řekli: „A Bůh Syn stal se člověkem, sestoupil s nebe na svět a přebýval mezi lidmi“. Slovy těmi připomínáme si tedy zázračné vtělení Syna Božího. Poněvadž vtělení Syna Božího jest největším důkazem lásky Boží k lidem, proto při slovech, jimiž se nám připomíná, bijeme se pokorně v prsa na znamení, že tak veliké lásky Boží nejsme hodni.

Jak je sestavena modlitba, již si připomínáme vtělení Syna Božího?

Modlitbě té podle začátečních slov říká se „**Anděl Páně**“.

Jak zní modlitba „**Anděl Páně**“?

Modlitba „**A n d ě l P á n ě**“ zní:

„**Anděl Páně zvěstoval Panně Marii, a ona počala z Ducha svatého**“. — Zdráva's, Maria

„**I řekla Maria: Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého!**“ — Zdráva's, Maria

„**A slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi**“. — Zdráva's, Maria (Otáz. 318.)

Co znamenají slova: „**A slovo tělem učiněno jest**“?

Slova: „A slovo tělem učiněno jest“ znamenají, že druhá božská osoba, která v Písmě svatém také „Slovo“ se jmenuje, člověkem učiněna jest. (Otáz. 319.)

Po třetím „Zdráva's, Maria“ přidává se obyčejně ještě:

V. Oroduj za nás, svatá Boží rodičko!

R. Abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.

Modleme se:

Milost svou, prosíme, Pane, rač v mysli naše vlítí, bychom, kteří jsme andělem zvěstujícím vtělení Krista, Syna tvého, poznali, skrze umučení jeho a kříž k slávě vzkříšení přivedeni byli. Skrze téhož Krista, Pána našeho. Amen“)

Večer modlívali se věřící ještě „Otče náš“ a „Zdráva's, Maria“ za duše v očistci s veršíky: „Odpočinutí věčné dejž jim, ó Pane! A světlo věčné ať jim svítí! Ať odpočívají v pokoji! Amen“.

Kdy se modlíváš „Anděl Páně?“ (Ráno, v poledne a večer, když se zvoní.)

Ano, tak činí všickni zbožní katoličtí křesťané. Modlí se ráno, v poledne a večer, když se zvoní, „Anděl Páně“.

Již za nejstarších dob připomínalo se lidem ráno zvoněním, aby se modlili. Rovněž bylo obyčejem ve mnohých obcích zvoniti na večer, aby ti, kteří zbloudili v lese, našli snáze cestu domů. Proto se také tomu zvonění říkalo „bludné zvonění“. — Od dob válek křížových se však z nařízení daného r. 1095 od papeže Urbana II. zvonívalo pravidelně ráno a večer k modlitbě za vyprošení na Bohu dobytí Svaté země. — Zvonění polední bylo zavedeno za papeže Kalixta III. Podnět k němu zavedlo vítězství vojsk křesťanských nad Turky u Bělehradu r. 1456. Věc sběhla se takto: Turci obléhali již na čtvrtý měsíc Bělehrad. Konečně císař turecký nařídil, aby se na město hnalo se všech stran útokem. Po dvacet hodin bylo bojováno s obou stran s velikou udatností; ale později obráncové města byli již náramně

unaveni, klesali na mysli a již již ehtěli město nepříteli odevzdati. V tu chvíli rozhodnou postavil se udatný a zbožný řeholník z řádu sv. Františka, Jan Kapistrán, před vojsko a před shromážděné obyvatele městské a maje v ruce kříž, modlil se k Bohu o pomoc i vzýval Pannu Marii za ochranu. „Mocná královno nebes!“ tak volal u veliké vroucnosti, „mohla bys dopustiti, aby dítky tvé padly do rukou nevěřících, kteří by si pak tropili z tvého božského syna posměch, říkajíce: Kde pak jest nyní Bůh křesťanů?“ Při modlitbě té Kapistrán proléval hojné slzy. Křesťané byli jeho slovy rozníceni, vrhli se znovu na Turky s rekovskou zmužilostí a dobyli stkvělého vítězství. Slavné a neočekávané vítězství to přisouvali všickni ochraně Boží a zvláštní přimluvě Panny Marie; vzdávali tedy Bohu a Panně Marii vroucí díky. Tehdejší papež Kalixt III. dostav o vítězství tom zprávu nařídil, aby se denně po celém křesťanském světě mezi druhou a třetí hodinou (v tu dobu bylo totiž dobyto vítězství) zvonilo k modlitbě na poděkování za dobyté vítězství. Později zvonění to bylo přeloženo na dobu polední.

S počátku se věřící modlivali při zvonění buď pětkrát „Otče náš“ k uctění pěti ran Pána Ježíše, nebo sedmkrát „Zdráva's, Maria“ ke cti sedmera bolestí Panny Marie. Jindy modlivali se třikrát „Otče náš“ a třikrát „Zdráva's, Maria“. — Modlitba „Anděl Páně“ pochází teprve z novější doby. Papež Benedikt XIII. r. 1724 povolil na ni odpustky 100 dnů, kdykoli se ji při zvonění modlíme klečíce. Jen v sobotu večer, v neděli a v dobu velikonoční modlíme se dle nařízení papeže Benedikta XIV. z r. 1742 stojíce, bychom si připomínali z mrtvých vstání Páně. — V dobu velikonoční, kdo umí, má se místo „Anděl Páně“ modlití „Regina coeli“, neboli „Raduj se, nebes královno!“ Modlitba ta zní:

„Královno nebeských říší, alleluja — plesej na nebeské výši, alleluja. — Toběf byla milost dána, alleluja — pod srdcem svým nosit Pána, alleluja. — Tvůj Syn hrobu pout se zbavil, alleluja — jakož to byl napřed pravil, alleluja. —

Pros, ať Kristus Pán a sudí, alleluja — také nás k životu vzbudí, alleluja“.

V. Raduj se a vesel se, Panno Maria, alleluja.

R. Vstáť zajisté Pán pravě, alleluja.

Modleme se:

Bože, jenž jsi vzkříšením Syna svého, Pána našeho, svět oblažiti ráčil, uděl, prosíme, abychom na přímluvu rodičky jeho Panny Marie blaženosti života věčného dosáhli. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Troji zvonění za den, při němž se modlíme „Anděl Páně“, bylo nazváno „*klekáním*“, poněvadž křesťané při něm vždy klekali. Nyní sice církve sv. nežádá od věřících, aby i venku klekali, ale zbožný katolík jsa v době, kdy se klekání zvoní, venku, sejmě aspoň pokrývku s hlavy a modlí se, doma pak se modlí „Anděl Páně“ vždy kleče mimo výše uvedené doby.

Kdy se modlíme „Anděl Páně“?

„Anděl Páně“ se modlíme ráno, v poledne a večer, když se klekání zvoní. (Otáz. 320.)

Modlívejme se rádi „Anděl Páně“! Kdykoli uslyšíme hlas zvonu, ráno, v poledne a večer, vždy zanechme práce, rozmlouvání a zábavy a modleme se pobožně „Anděl Páně“. Nikdy se ve společnosti za tuto modlitbu nestydíme! Jí nejlépe děkujeme Bohu za vtělení Ježíše Krista, veřejně ukazujeme, že ctíme matku Boží a v její ochranu se poroučíme. A s tím úmyslem se máme také vždy „Anděl Páně“ modlití, totiž abychom za vtělení Ježíše Krista děkovali, matku Boží ctili a v její ochranu se poroučeli.

Proč se modlíme „Anděl Páně“?

„Anděl Páně“ se modlíme, bychom za vtělení Ježíše Krista děkovali, matku Boží ctili a v její ochranu se poroučeli. (Otáz. 321.)

Modlitba sv. růžence.

Kromě modlitbou „Anděl Páně“ uctívá se Panna Maria ještě modlitbou, jejíž původcem je sv. Dominik.

Svatý Dominik narodil se ve městě španělském Calaroze ze vznešeného rodu hrabat Guzmanských roku 1170 a založil slavný „řád dominikánský“, jemuž papežové dali jméno „kazatelský“. Velikému světci tomu bylo horliti za pravdu Boží proti bludařům Albingenským. Když proti nim dlouho bez únavy a téměř bez úspěchu kázal, utekl se k Rodičce Boží a prosil ji snažně, by se nešťastných zastala a k pravdě je přivedla. Panna Maria vyslyšela jeho prosby a zjevivši se mu jedné noci v lese nedaleko Toulousu, naučila ho zvláštní modlitbě a zároveň mu přikázala modliti se ji na úmysl, aby kacíři Albingenští byli obráceni. Sv. Dominik se modlil tu modlitbu, také jiné učil ji se modliti a v krátké době bludaři byli církvi získáni. Modlitba ta se brzy velmi rozmohla po celé církvi a po dnes těší se veliké oblibě u nábožných křesťanů katolických.

Skládá se z patnácti odstavců; v každém odstavci říká se jednou „Otče náš“ a desetkrát „Zdráva's, Maria“, pročez také každému odstavci tomu říkáme „desátek“. Do každého desátku přidává se přiměřená průpověď, která nám připomíná některou událost týkající se vtělení, utrpení a z mrtvých vstání Ježíše Krista, průpovědi té říká se „tajemství“. Tajemství to vkládá se do každého „Zdráva's, Maria“ po slově „Ježíš“; opakuje se tedy jednotlivé tajemství desetkrát. O každém tajemství má se po celý desátek rozjímati; tak předepsala církev svatá.

Poněvadž v té modlitbě jednotlivá tajemství jsou takoruka spletena se „Zdráva's, Maria“ jako spanilé libovonné růže v krásný věnec (= růžový věnec) uvitý na počest Panny Marie, která jako matka Ježíšova měla v těchto tajemstvích největší účastenství, říká se té modlitbě „růženec“.

Je tedy „růženec“ modlitba, ve které určitým, od církve svaté předepsaným způsobem o tajemstvích vtělení, utrpení a z mrtvých vstání Ježíše Krista rozjímáme a blahoslavenou Pannu Marii zvláště ctíme,

protože jako matka Ježíšova v těchto tajemstvích měla největší účastenství.

Co jest růženec?

R ů ž e n e c jest modlitba, ve které určitým, od církve svaté předepsaným způsobem o tajemstvích vtělení, utrpení a z mrtvých vstání Ježíše Krista rozjímáme a blahoslavenou Marii Pannu zvláště ctíme, protože jako matka Ježíšova v těchto tajemstvích měla největší účastenství. (Otáz. 322.)

Kolik desátek má růženec? Z čeho se skládá každý desátek? Kolik Otčenášů má tedy celý růženec? Kolik „Zdrávasů“ má celý růženec? Kolik tajemství říkáme v celém růženci?

Říká-li se všech patnácte desátek, modlitba ta sluje „*růženec veliký*“, nebo „*žaltář Marianský*“, protože obsahuje 150 „Zdráva's, Maria“, jako je 150 žalmů Davidových. Z pravidla se věřící modlívali jen část růžence, totiž pět desátek s příslušnými tajemstvími, čemuž říkají „*růženec malý*“.

Do prvních pěti desátek vkládají se tajemství týkající se radostného vtělení Pána Ježíše; části té říká se „*růženec radostný*“.

Tajemství růžence radostného jsou:

1. Kterého jsi, Panno, z Ducha svatého počala.
2. Se kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila.
3. Kterého jsi, Panno, v Betlémě porodila.
4. Kterého jsi, Panno, v chrámě obětovala.
5. Kterého jsi, Panno, v chrámě našla.

Růženec radostný modlívali se hlavně od adventu až do postu.

Do dalších pěti desátek vkládají se tajemství vztahující se k bolestnému utrpení Páně; části té říká se „*růženec bolestný*“.

Tajemství růžence bolestného jsou:

1. Který se pro nás krví potiti ráčil.
2. Který pro nás bičován býti ráčil.
3. Který pro nás trním korunován býti ráčil.
4. Který pro nás těžký kříž nésti ráčil.
5. Který pro nás ukřižován býti ráčil.

Růženec bolestný modlíme se hlavně v době postní.

Do pěti posledních desátek vkládají se tajemství pojednávající o oslavení Pána Ježíše a Panny Marie; části té říká se „*růženec slavný*“ nebo též „*vítězný*“.

Tajemství růžence **slavného** jsou:

1. **Který z mrtvých vstáti ráčil.**
2. **Který na nebe vstoupiti ráčil.**
3. **Který Ducha svatého seslati ráčil.**
4. **Který tě, Panno, na nebe vzíti ráčil.**
5. **Který tě, Panno, v nebi korunovati ráčil.**

Růženec slavný modlíváme se hlavně od velikonoce až do adventu.

Kdo se modlí denně svatý růženec, má se modliti každý den jiný, a to střídavě radostný, bolestný, slavný.

Za úvod k růženci, ať velikému, ať malému, modlíme se nejprve „Věřím v Boha“, potom „Otče náš“ a třikráte „Zdráva's, Maria“; do prvního „Zdrávasu“ vkládáme po slově Ježíš slova: „**který v nás víru rozmnožiti račiž!**“, do druhého: „**který v nás naději posilniti račiž!**“ a do třetího: „**který v nás lásku roznítiti račiž!**“ Na konci pak modlíme se modlitbu „Zdráva's, Královno!“

Církev svatá obdařila modlitbu růžence mnohými odpustky, ale připojila, že se udělí jen tomu, kdo zmíněnou modlitbu ústní spojí s předepsanou modlitbou vnitřní — rozjímavou. Kdo chce tedy z modlitby růžencové míti užitek, musí, když se jej modlí, zároveň *rozjímati* o tajemstvích v něm obsažených. Aby modlíci se mohl snadno a nerušeně odpočítávati modlitby růžence, mívá v rukou zrnka navlečená na šňůrce nebo spojená vespolek drátky, a to tak, že vždy po desíti zrnkách drobných jest zrnko větší. Zrnka drobná značí „Zdráva's“, zrnka větší „Otčenáš“. Také těmto zrnkům na šňůrce navlečeným říká se „růženec“. Růžence tyto světívají se zvláštním obřadem; právo světiti růžence mají kněží řádu dominikánského; jiní kněží smějí je světiti, jen jsou-li k tomu zmocnění od velmistra jmenovaného řádu.

Aby se modlitba růžence co nejvíce mezi věřícími ujala a rozšířila, sv. Dominik založil zvláštní „*růžencové bratrstvo*“, které dosud trvá a jest rozšířeno po celém světě křesťansko-katolickém, jsouc zřízeno v přecetných farních osadách. Ke zřízení bratrstva toho je třeba zmocnění velmistra řádu dominikánského a svolení diecesního biskupa. Kdo se stane údem bratrstva růžencového, má míti pevný úmysl pomodliti se za týden aspoň jednou celý růženec (15 desátek). Bratrstva růžencová jsou obdařena mnohými odpustky; kdo tedy jest údem bratrstva růžencového, může modlitbou růžence získati mnohem více milosti než ten, kdo údem bratrstva není; třeba však konati modlitbu růžencovou *na růženci* (ne na př. počítati „Zdrávasy“ na prstech nebo jinak), a to na růženci *posvěceném* od kněze z řádu dominikánského neb i jiného kněze, ale od řádu dominikánského zmocněného, a růženec ten *nesmí býti půjčen jinému za tím účelem, aby získal jeho odpustky*. — Jinak je tomu v tom případě, půjčí-li kdo komu růženec s tím úmyslem, aby se na něm jen modlil, a nikoli aby také jeho odpustky získal; tehdy růženec odpustků nepozbývá. Modlí-li se růženec více lidí společně, stačí, drží-li jen jeden z nich v ruce růženec, aby modlitbu řídil.

Od bratrstva růžencového třeba rozeznávati „*spolek živého růžence*“, v němž se 15 údů dělí každý měsíc losem o 15 desátek růžence za tím účelem, aby se každý denně pomodlil vylosovaný desátek — tedy všickni denně celý růženec. — Těch 15 údů činí tak zvanou „*růži*“.

Mimo to je tak zvaný „*věčný růženec*“. Každý úd volí si měsíčně (nebo ročně) hodinu, v níž se pomodlí patnáctidesátkový růženec a litanii loretánskou. Hodiny jsou tak rozděleny, že se údové ve dne i v noci — tedy bez ustání — modlí růženec.

Na památku vítězství, jehož křesťané dobyli dne 7. října 1571 nad Turky u Lepanta, papež Řehoř XIII. založil 1573 pro růžencová bratrstva zvláštní „*růžencovou slavnost*“, připadající na 1. neděli v říjnu; papež

Klement XI. rozšířil ji 1716 na celou církev na poděkování za vítězství u Temešváru.

Papež Lev XIII. nařídil, aby se každoročně v měsíci říjnu buď při farní mši svaté neb odpoledne před vystavenou velebnou svátostí konala modlitba růžence s litanii loretánskou.

Mimo růženec sv. Dominika jest v církvi katolické v užívání ještě mnoho jiných, zvláště *růženec sv. Brigitty* se 63 „Zdráva's, Maria“ na počest 63 let života Panny Marie; *růženec sedmibolestný* se sedmkrát sedmi „Zdráva's, Maria; *růženec Pána našeho Ježíše Krista* se 33 „Otčenáši“ na paměť 33 let Kristových; „*růženec sedmi radostí Panny Marie*“ se sedmkrát deseti „Zdráva's, Maria“ a j.

Modlitba sv. růžence jest velmi užitečná; jí můžeme od Boha na přímluvu Panny Marie vyprositi mnoho milostí pro sebe i pro jiné. Sv. Alfons z Liguori vším právem praví: „Mnoho dobrého dostává se světu pro pobožnost sv. růžence“. Mnozí hříšníci byli modlitbou sv. růžence pohnuti ku pokání a mnozí přivedeni k svatému životu. Proto všickni světci a světice modlili se růženec a všem jej vroucně doporučovali. Růžence si vážili a jej se modlívali i mnozí znamenití a vzdělaní lidé, mnozí králové, knížata, generálové a mnoho milostí skrze něj dosáhli. Modleme se i my rádi často sv. růženec! Nestydme se nikdy za modlitbu tu! Jen lidé málo nábožní nebo lidé bezbožní pohrdají růžencem. Zbožný a věřící katolík nestydí se za růženec nikdy!

Pobožnost křížové cesty.

Jak se nazývá cesta, po které nesl Ježíš Kristus kříž? — Kterak povstala v Jerusalemě „*pobožnost křížové cesty*“? (Viz část I. str. 244. a 245.) — Jak byla pobožnost křížové cesty zavedena mimo Jerusalemy? — Jak se říká obrazům, před nimiž konáme pobožnost křížové cesty? — Proč se jim říká „*zastavení*“? — Čím musí býti obrazy křížové cesty opatřeny? — Co by pouze postačilo ke konání křížové cesty? — Proč se kromě

křížků dřevěných dávají také obrazy? — Kolik je zastavení křížové cesty? — Která jsou zastavení křížové cesty?

Zastavení křížové cesty jsou:

1. *Ježíš jest odsouzen na smrt.*
2. *Ježíš bere kříž na ramena.*
3. *Ježíš po prvé pod křížem klesá.*
4. *Ježíš potkává svou matku.*
5. *Šimon Cyrenský pomáhá Ježíši nésti kříž.*
6. *Veronika podává Ježíši roucho k utření tváře.*
7. *Ježíš po druhé pod křížem klesá.*
8. *Ježíš napomíná plačící ženy jerusalemské.*
9. *Ježíš po třetí pod křížem klesá.*
10. *Ježíš jest obnažen, žlučí a octem napájen.*
11. *Ježíše přibíjejí na kříž.*
12. *Ježíš na kříži umírá.*
13. *Ježíše sňali s kříže a složili Marii v lůno.*
14. *Ježíše položili do hrobu.*

Pobožnost křížové cesty konáme tak, že jdeme od obrazu k obrazu; u každého obrazu se zastavíme, o zobrazené události rozjímáme a pomodlíme se. — Koná-li se pobožnost křížové cesty v chrámu Páně společně, stačí, když modlíci se jde od obrazu k obrazu; ostatní věřící mohou zůstat na svých místech a obracet aspoň zraky k jednotlivým zastavením, u nichž se pobožnost koná. — Zvláštní modlitby nejsou předepsány; stačí, rozjímáme-li o utrpení Páně vůbec. Po rozjímání modlívali se věřící u každého zastavení „Otče náš“ a „Zdráva's, Maria“ a vzbuzují lítost.

Pobožností křížové cesty, konanou uvedeným způsobem ve kterémkoli kostele, lze získati tytéž odpustky, které bychom získali, kdybychom konali křížovou cestu v Jerusalemě. Ale křížová cesta, před níž pobožnost konáme, musí býti posvěcena. Světiti ji jsou oprávněni členové řádu františkánského. (Proč?)

Svěcení vztahuje se jen ke 14 dřevěným křížkům, jimiž jsou obrazy opatřeny, a proto, kdyby jeden chyběl,

svěcení nebylo by platno. Je-li ten neb onen kříž náležitě posvěcený později porouchán, lze jej nahraditi novým, aniž je třeba nového svěcení celé křížové cesty. — Svěcení křížové cesty má se dít na tom místě, kde zůstane trvale umístěna k vykonávání pobožnosti. Není tedy dovoleno na př. zaslati obrazy do některého františkánského kláštera k posvěcení a pak je doma zavěsiti. Odstraní-li se křížky (obrazy) se svého místa a přenesou jinam, je třeba nového svěcení.

Co je křížová cesta?

Křížová cesta je pobožnost, ve které božského Spasitele po čtrnácte zastavení, od jeho odsouzení až k jeho pohřbení, v duchu provázíme a o přehořkém jeho utrpení a smrti rozjímáme. (Otáz. 322.)

Litanie.

Pravidelně v neděli a ve svátek při odpoledních službách Božích koná kněz s lidmi zvláštní modlitbu, a to střídavě, tak že kněz vysílá k Bohu prosebnou modlitbu za smilování nebo prosí svaté a světice Boží za přimluvu, a věřící ve sboru odpovídají: smiluj se nad námi; vysvoboď nás, Pane; uslyš nás, Pane; oroduj za nás. Tak na př. kněz říká: „Otče, s nebes Bože! Synu, Vykupiteli světa Bože! Duchu svatý, Bože! Ježíši, tichý a pokorný srdcem! Ježíši, milovníče duší!“ atd., a věřící odpovídají: „Smiluj se nad námi!“ Nebo kněz říká: „Od hněvu svého! Od hladu, moru a války! Od ducha nekajícího! Od věčného zahynutí!“ atd., a věřící odpovídají: „Vysvoboď nás, Pane!“ Jindy zase se kněz modlí: „Abys úrodu zemskou dáti a zachovati ráčil! Abys všem věrným zemřelým odpočinutí věčné dáti ráčil! Abys nepřátele církve svaté ponížiti ráčil“ atd., a věřící odpovídají: „Tě prosíme, uslyš nás!“ A zase jindy kněz se modlí: „Svatá Maria! Svatá Boží rodičko! Matko Spasitele! Svatý Václave! Svatý Jeně Nepomucký! Svatý Josefe!“ atd., a lid odpovídá: „Oroduj za nás!“

Takovým prosebným modlitbám, ve kterých tři božské osoby, blahoslavenou Pannu Marii jakož i svaté

a světice Boží opět a opět vzýváme, říká se „litanie“; slovo to je původu řeckého a znamená tolik co „*prosba*“.

Co jsou litanie?

L i t a n i e jsou jisté prosebné modlitby, ve kterých tři božské osoby, blahoslavenou Pannu Marii jakož i svaté a světice Boží opět a opět vzýváme. (Otáz. 324.)

Nejstarší litanie jest „o všech svatých“; je to jediná litanie, které se užívá při některých úkonech bohoslužebných, jako: při udílení vyšších svěcení, při svěcení křestní vody, při průvodech a j. Počet světců jménem v ní vzývaných nebyl vždy a všude stejný. Teprve na konci XVI. století byla pro celou církev schválena a za závazná zavedena v té formě, v níž se vyskytá v breviři vydaném z rozkazu papeže Pia V. Toliko dvě prosby vetkaly se do ní ještě od té doby, totiž: „od metly zemětřesení“ a „od moru, hladu a války“. — Mimo tu litanii byly časem složeny a rozšířeny ještě jiné. Z těch však jsou schváleny pro celou církev jen tři: „litanie o Panně Marii“ neboli „loretánská“, tak nazvaná proto, že se již po několik století zpívá slavnostně každou sobotu v Loretě v domku Panny Marie; „litanie o nejsvětějším jménu Ježíšově“ a „o nejsvětějším srdci Ježíšově“; tato byla schválena teprve dne 2. dubna r. 1899. Ostatních litanii jest dovoleno užívati jen při pobožnostech soukromých, pokud byly schváleny od biskupů. Takové litanie jsou na př. „litanie za odvrácení nakažlivých nemocí“, „v čas panujícího sucha nebo mokra“, „za zachování úrody zemské“ a pod.; „litanie o velebné svátosti“, „o Duchu svatém“; litanie o svatých, jako „o sv. Janu Nepomuckém“, „o sv. Václavu“, „o sv. Josefu“, „o sv. Anně“, „o sv. Petru a Pavlu“ atd.

Processí.

Již od nejstarších dob jsou v církvi zavedeny slavnostní průvody, jimiž věřící jako jedna rodina společnou modlitbou veřejně Boha velebí, jemu za přijatá dobrodiní děkují, za odvrácení zlého a za jiné milosti prosí. Takovým průvodům říká se „*processí*“.

Co jsou processí?

P r o c e s s í jsou slavné průvody, při kterých Boha společnou modlitbou veřejně velebíme, jemu za přijatá dobrodíní děkujeme, za odvrácení zlého a za jiné milosti prosíme. (Otáz. 325.)

Processí mají základ v Písmě svatém. Bůh totiž sám přikázal lidu israelskému, by sedmkrát ve slavném průvodu obcházel s archou úmluvy město Jericho. — Král David nařídil velmi slavný průvod s archou úmluvy. — Šalomoun s veškerým lidem plesajícím a prozpěvujícím přenesl archu úmluvy ve slavném průvodu do chrámu jerusalemského. — Ježíš jsa provázen velikým počtem lidu konal slavný průvod do Jerusalema nedlouho před svou smrtí. — Na základě toho i církve svatá dle svědectví církevních spisovatelů již v nejprvnějších dobách svého trvání konala průvody a koná je dosud.

Církev koná processí, by nám živě znázorňovala některé události ze života Ježíše Krista, nebo některé pravdy víry, nebo by nám na Bohu vyprošovala pomoci; též nám jimi poskytuje příležitosti, bychom veřejně vyznávali víru a přílnulost k církvi. Proto nemáme se nikdy stydět účastniti se processí. Když pak se jich účastníme, máme se chovati slušně; máme mít hlavy obnažené, nemáme se obracet na všechny strany, nemáme mezi sebou hovořiti, nýbrž máme se modliti nebo zpívati.

V celé církvi jsou **předepsána** tato processí:

1. Processí o slavnosti „**Očišťování Panny Marie**“ neboli „**Hromnic**“ se svěcenými svícemi. Svíce znamená Ježíše, jenž dle slov staříckého Simeona je světlem k osvícení národův, a průvod připomíná cestu Panny Marie s Ježíškem do Jerusalema. (Srov. část I. str. 204.)

2. Processí o „**Květné neděli**“ s posvěcenými ratoletmi na památku slavného vjezdu Ježíšova do Jerusalema. (Srov. část I. str. 235.)

3. Processí na „**Bílou sobotu**“ tak zvané „**vzkříšení**“. (Srov. část I. str. 273.)

4. Processí na den sv. Marka dne 25. dubna.

Processí toto jest processí kající a konalo se od pradávna v církvi vždy na počátku jara na ten úmysl, aby Bůh odvrátil od lidí všecka protivenství a nebezpečství, jimiž příroda člověku pro hřích znepřátelená hrozí. Sv. Řehoř Veliký ustanovil, aby konalo se v řečený den, kdežto dříve konávalo se jindy.

5. Processí o „**Křížových**“ neboli „**Prosebných dnech**“. „Křížové“ neboli „Prosebné dny“ jsou tři dny před „Na nebe vstoupením Páně“. V těch dnech konají se kající průvody do polí; kněz i lid modlí se při nich litanii ke všem svatým a zastavuje se na čtyřech místech (u kaplí, křížů), kde čte začátek evangelia některého ze čtyř evangelistů a koná modlitby za udělení a zachování úrody zemské. Pobožnost se končí v kostele závěrečnými modlitbami litanie.

Původ processí těch připisuje se sv. Mamertovi, biskupu Vienskému, jenž je konal r. 469 za odvrácení pohrom, jimiž jeho diecese byla stíhána. Poněvadž těmi průvody dosáhl žádaného účinku, konal je od té doby ročně na památku toho a za odvrácení pohrom budoucích. Z Vienny šířila se processí dále a časem se rozšířila po celém světě křesťanském (v Římě byla konána poprvé za papeže Lva III. (795—816.)

6. Processí o „**Božím Těle**“ koná se po mši sv. Při processí tom se nese nejsvětější svátost oltářní ke čtyřem oltářům mimo kostel vystaveným za tím účelem, abychom osvědčili a vyznali víru svou v nejsvětější svátost oltářní a vyprosili si od Boha v ní přítomného potřebných milostí. Oltáře ty jsou dle možnosti obráceny ke čtyřem stranám světovým. Při každém oltáři čte se část evangelia jednající o ustanovení nejsvětější svátosti oltářní, konají se modlitby o nejsvětější svátosti oltářní a za úrodu zemskou a uděluje se požehnání nejsvětější svátostí. Celá pobožnost se končí v kostele chvalozpěvem sv. Ambrože „Tě Boha chválíme“.

Z čího podnětu byla zavedena slavnost „Božího Těla“? (Viz část I. str. 237.)

Mimo tato processí ročně se opakující konají se ještě processí **mimořádná** při zvláštních příležitostech, jako na př. za šťastně skončenou žeň, v čas sucha, nemoci, neúrody atd. — Někdy papež nebo biskup nařizuje zvláštní processí, na př. v čase velikého soužení, v milostivém létě a j.

Pouti.

Již staří pohané, na př. Řekové a Římané, jak nám připomínají jejich spisovatelé, měli ve zvláštní úctě některá místa, jež navštěvovali, aby veřejně vyznali své náboženství.

Také Židé navštěvovali památná a jim posvátná místa. Tak na př. nábožný Elkana se svou manželkou Annou navštívil Silo, aby si tam vyprosili syna. — Ano Židům bylo přikázáno třikráte do roka jíti do chrámu jerusalemského. — Ježíš hned ve 12. roce věku svého šel se svými rodiči do Jerusalema a potom chodil tam ke každé slavnosti.

Podobně první křesťané, sotva že bouře pronásledování poněkud utichly, navštěvovali posvátná místa ve Svaté zemi, kde Ježíš Kristus žil a umřel. Také chodili ke hrobům sv. apoštolů, zvláště do Říma ke hrobům sv. apoštolů Petra a Pavla a do Compostelly ve Španělsku ke hrobu sv. Jakuba staršího.

Dostí záhy začali křesťané navštěvovati též jiná místa, která Bůh nějakým způsobem oslavil a na nichž se lidem zvláště dobrotivým ukázal, uděliv prosícím zázračně svou pomoc a milost. Na takových místech byli povzbuzeni k větší pobožnosti, vroucněji a důvěrněji se tam modlili než doma a nejednou byli i zázračně vyslyšeni na mocnou přímluvu těch oslavených přátel Božích.

A jako bylo dříve, tak je tomu až dosud. I nyní navštěvují upřímní a věrní katolíci mnohá posvátná místa z týchž účelů, jako to činili naši předkové. Tak

na př. katolíci čestí navštěvují hrob sv. Jana Nepomuckého, sv. Václava, sv. Vojtěcha v Praze, Svatou Horu u Příbramě, Starou Boleslav a jiná posvátná místa, jichž jest u nás přes 200. Moravanům je zvláště památným a posvátným místem Velehrad, kolébka křesťanství našeho a hrob sv. Methoděje, prvního biskupa moravského. Veliké úctě těší se u nich též Svatý Hostýn, Svatý Kopeček u Olomouce, Vranov a j. Hojně navštěvovány jsou také Vambeřice v hrabství Kladském, Einsiedeln ve Švýcarsku, Loretto v Itálii, Maria Cell ve Štýrsku, Lourdy ve Francii a j.

Pobožným návštěvám uvedených jakož i jiných posvátných míst konaným proto, že na nich k větší pobožnosti býváme povzbuzeni, vroucněji a důvěrněji se tam modlíme a nejednou i zázračně vyslyšení býváme, říká se „pouti“.

Co jsou pouti?

P o u t i jsou pobožné návštěvy posvátných míst, které konáme, protože na takových místech k větší pobožnosti býváme povzbuzeni, vroucněji a důvěrněji se tam modlíme a nejednou zázračně vyslyšení býváme. (Otáz. 326.)

Místům, na něž se pouti konají, říká se „poutní místa“.

Proti poutím se v nynější době často mluví a říká se, že prý jsou mařením času, a že se na nich zbytečně rozhazují peníze. Doma prý se člověk také může pomodlit a není třeba na daleká místa putovati. Ale podivná věc! Je dokázáno, že právě ti lidé, kteří by poutě rádi zakázali, sami toulají se po rozličných světských výletech snad každou neděli a každý svátek, ba často podnikají výlety i do dalekých měst a zemí. Na takových výletech zmaří se mnohem více času a promarní se mnohem více peněz než na poutích, a ze všeho toho nemá nikdo ani poučení ani nějakého mravního užitku. Kdo jde na pout s dobrým úmyslem, ten neutratí mnoho peněz, protože koná pout jako skutek kající a tudíž žije skromně; také nezmaří mnoho času, protože si domácnost svou

zařídí tak, aby ničeho neutrpěl. Naopak, kdo jde s dobrým úmyslem na pout, mnoho získá, neboť poutníci mnoho se modlí, přijímají svaté svátosti a návštěvou památného a zázračného místa ve víře se upevní. Nejsou řídké případy, že lidé hříšní po vykonané pouti docela se změnili. — Ovšem také mnozí lidé zneužívají pouti k páchání hříchů. Proto však nesmějí se pouti dokonce a naprosto zavrhovati, neboť dobrá věc nepozbývá ceny tím, že ji zlí lidé ke zlému zneužívají.

* * *

Které modlitby a pobožnosti jsme se naučili znáti mimo „Otčenáš“ a „Zdráva's, Maria“?

Modlitby a pobožnosti ty církev svatá zvláště mimo „Otče náš“ a „Zdráva's, Maria“ doporučuje. Konejme je tedy co nejčastěji a nestyďme se za ně! Jsouť od církve svaté zavedeny k našemu vnitřnímu posvěcení.

Které modlitby a pobožnosti mimo „Otče náš“ a Zdráva's, Maria“ se zvlášť ještě doporučují?

Mimo „Otče náš“ a „Zdráva's, Maria“ se zvlášť ještě doporučují:

1. modlitba „Anděl Páně“,
2. modlitba sv. růžence,
3. pobožnost křížové cesty,
4. litanie,
5. processí nebo průvody a pouti. (Otáz. 317.)

Opakování.

V které modlitbě je krátce obsaženo všechno, zač se máme modliti? — Proč se jmenuje „Otčenáš“ *modlitbou Páně*? — Při které příležitosti naučil Ježíš Kristus apoštoly „Otčenáši“? — Z čeho se skládá „Otče náš“?

Jak zní *oslovení* v modlitbě Páně? — Proč oslovujeme Boha jménem „Otče“? — Proč nás naučil Ježíš Kristus volati k Bohu jménem „Otče“ a ne na př. jménem „Králi“, „Hospodine“ a pod.? — Proč jmenujeme Boha

Otcem *naším*? — Čím jsme my všickni vespolek, poněvadž máme jednoho Otce? — Co z toho plyne pro nás za povinnost, jsme-li vespolek bratři? — Proč říkáme: „*jenž jsi na nebesích*“?

Jak zní *první* prosba Otčenáše? — Co rozumíme slovy „*jméno Boží*“? — Co znamená obyčejně slovo „*posvětit*“? — Proč v Otčenáši slovo „*posvětit*“ neznámá tolik co „*svatým učinit*“? — Který význam tedy má slovo „*posvětit*“ v první prosbě Otčenáše? (Ctiti, velebiti, oslavovati jméno Boží.) — Čím nejlépe oslavujeme jméno Boží? (Křesťanským životem.) — Čím zneuctíváme jméno Boží? (Každým hříchem, zvláště pak rouháním.) — Čeho je především třeba, mají-li lidé Boha oslavovati a zneuctívání jeho se chrániti? (Aby jej náležitě znali.) — Skrze co poznáváme Boha náležitě? (Skrze pravou — katolickou — víru.) — Zač tedy prosíme v první prosbě Otčenáše?

Jak zní *druhá* prosba Otčenáše? — Za či království prosíme v druhé prosbě Otčenáše? — Kolikeré rozeznáváme království Boží? — Kdy kraluje Bůh *v nás*? — Kdy pak Ježíš Kristus mluvil o království Božím v srdcích spravedlivých? — Co jest královstvím Božím *na zemi*? — Kterak mluvil Ježíš Kristus o tomto království? — Co jest královstvím Božím nad námi? — Kdy na př. mluvil Ježíš Kristus o tomto království? — Zač prosíme ve druhé prosbě Otčenáše?

Jak zní *třetí* prosba Otčenáše? — V čem oznámil nám Bůh svou vůli? — Zač tedy prosíme Boha, když se modlíme, „*buď vůle tvá*“? — Kdo jest nám vzorem v plnění vůle Boží? — Jak plní andělé a svatí v nebi vůli Boží? — (Dokonale a rádi.) — Jak i my máme plnit vůli Boží? — Kdy jenom lze nám dokonale a ochotně plnit vůli Boží? — Za kterou milost tedy prosíme, když se modlíme: „*Buď vůle tvá . . .*“? — Kdy ještě jiným způsobem plníme vůli Boží? — Kdo jest nám příkladem, jak se i v utrpení máme podrobovati vůli Boží? — Zač tedy prosíme ještě v třetí prosbě Otčenáše?

Jak zní *čtvrtá* prosba Otčenáše? — Zač prosíme ve čtvrté prosbě Otčenáše? — Čeho potřebujeme pro tělo? — Jak vyjadřujeme jedním slovem všecko, čeho potřebujeme pro tělo? — Proč nás Ježíš Kristus naučil prositi toliko za *chléb*? — Co jest pokrmem pro duši? — Proč všecko to, čeho potřebujeme pro tělo a pro duši, nazýváme chlebem „*vezdejší*“? — Proč nás Ježíš Kristus naučil prositi: „*Chléb náš dejž nám*? — Co nám připomíná slovo dnes? —

Jak zní *pátá* prosba Otčenáše? — Co tu rozumíme slovem „*viný*“? — Kdo jest naším „*vinníkem*“? — Zač prosíme v páté prosbě Otčenáše? — Co za povinnost plyne pro nás z toho, když prosíme Boha, aby nám odpustil naše hříchy, jako my odpouštíme těm, kdož nám ublížili? — Čeho nesmí očekávati od Boha, kdo by nechtěl odpustiti tomu, kdo mu ublížil? — V kterém podobenství poučil nás Ježíš Kristus, že nám Bůh neodpustí naše hříchy, neodpustíme-li také my těm, kdož nám ublížili? — Vypravuj podobenství o nemilosrdném služebník! — Kdo je ten král? — Kdo je služebník? — Co je ten veliký dluh? — Kdo je spoluslužebník? — Co je ten malý dluh? — Jakým dluhem jest urážka od nás Bohu učiněná oproti urážce učiněné nám od bližního? — A když Bůh odpouští nám veliké urážky, jichž jsme se proti němu dopustili, čím jsme my povinni bližnímu, který nás urazil? — Čeho nesmíme očekávati od Boha, neodpustíme-li svému bližnímu? —

Jak zní *šestá* prosba Otčenáše? — Co rozumíme „*pokusením*“? — Odkud pochází pokušení? — Proč nemůže pokušení pocházeti od Boha? — Jak třeba rozuměti slovům „*uvéstí v pokušení*“, je-li řeč o Bohu? — Jak se jeví *zlá žádostivost*, která nás pokouší? — Proč místo: „*zlá žádostivost nás pokouší*“, říkáme též, že *tělo* nás pokouší? — Co rozumíme *světem* v širším smyslu? — Kterak nás *nerozumná příroda* může pokoušeti ke hříchu? (Nepřímo.) — Uveď nějaký příklad! — Co rozumíme *světem* v užším smyslu? — Jak nás *zlí lidé* mohou po-

koušeti? — Kdy nás zlí lidé pokoušejí *nepřímo*? — Kdy nás pokoušejí *přímo*? — Jak nás pokouší *dábel*? — Proč dopouští Bůh pokušení? — Proč nás pokušení zachovává v pokoře? — Co ve příčině té praví sv. Pavel? — Proč nás pokušení zachovává ve bdělosti? — Proč v pokušení může nás Bůh dobře zkusiti? — Koho na př. zkoušel Bůh pokušením? — Proč pokušením lze si rozmnožiti zásluhy? — Co praví ve příčině té sv. Jakub? — K čemu snadno vede pokušení? — Čeho je si tedy přáti, abychom tak snadno neupadli do hříchu? — (Aby nás Bůh pokušení chránil.) — A což když Bůh uzná za prospěšné dopustiti na nás pokušení, čeho v tom případě jest si přáti? — Zač tedy prosíme v šesté prosbě Otčenáše?

Jak zní *sedmá* prosba Otčenáše? — Co rozumíme *zlem*? — Které jest největší zlo? — Proč je hřích největší zlo? — Co je následkem hříchu, zemře-li v něm člověk? — Zač tedy především prosíme Boha, když se modlíme: „Ale zbav nás od zlého“? — Co jest časné zlo? — Kdy nám časné zlo může býti prospěšno? — Kterého tedy jenom časného zla přejeme si, aby nás Bůh chránil? — (Které by bylo duši naší na škodu.) — Zač tedy prosíme v *sedmé* prosbě Otčenáše?

Kterým slovem končíme Otčenáš? — Který význam má slovo „Amen“ na konci Otčenáše? — Proč končíme Otčenáš slovem „Amen“?

Kterou modlitbu připojujeme obyčejně k Otčenáši? — Jak se říká jinak modlitbě „Zdráva's, Maria“? — Proč se modlitbě „Zdráva's, Maria“ říká „*pozdravení andělské*“? — Z kolika částí skládá se pozdravení andělské? — Kterými slovy pozdravil Marii archanděl Gabriel? — Kterými slovy pozdravila Marii Alžběta? — Která slova přidala církev? — Od které doby začali se věřící častěji modliti pozdravení andělské?

Co znamená slovo „Zdráva's“? — Co projevujeme pozdravem tím Panně Marii? — Co znamená jméno „*Maria*“? — Proč jest Panna Maria skutečně *královnou*? — Čím jest Panna Maria podobna *moři*? — Proč se Panna

Maria nazývá *hvězdou mořskou*? — Kterou *slavnost* slavíme k počtě jména Panny Marie? — Kdy se koná slavnost „Jména Panny Marie“? — Na kterou památku se koná slavnost „Jména Panny Marie“? — Čím snaží se církev sv. roznítiti o slavnosti té úctu k jménu Panny Marie? — Které znáš *plsně* k počtě jména Panny Marie?

Proč se nazývá Panna Maria „*milosti plnou*“? — Co znamenají slova: „*Pán s tebou*“? — V čem záleží úzké spojení Boha s Pannou Marií? — Co znamenají slova: „*Požehnaná ty mezi ženami*“? — Čím převyšuje Panna Maria všechny matky lidské? — Proč říkáme: „*A požehnaný plod života tvého Ježíš*“? — Proč velebíme Syna Panny Marie? — Proč nemáme úcty k Ježíši Kristu oddělovati od úcty k Panně Marii? — Proč nazýváme Pannu Marii jménem „*matko Boží*“? — Co osvědčujeme o Ježíši Kristu, když Pannu Marii, jeho matku, nazýváme „*matkou Boží*“? — Proč můžeme důvěrně očekávati, že Bůh vyslyší přimluvu Panny Marie? — Co ubezpečuje nás o tom, že se Panna Maria skutečně za nás přimlouvá? — Proč říkáme: „*Pros za nás hříšné*“? — Proč říkáme: „*Pros za nás nyní i v hodinu smrti naší*“? — Proč zvláště v hodinu smrti potřebujeme přimluvy Panny Marie?

Které modlitby a pobožnosti poznali jsme ještě vedle modlitby Páně a pozdravení andělského?

Jak zní „*Anděl Páně*“? — Proč se modlíme „*Anděl Páně*“? — Kterými slovy v „*Anděl Páně*“ vyjadřujeme, že se Syn Boží vtělil? — Kdo jest míněn tím „*Slovem*“, které tělem učiněno jest? — Proč se při těch slovech biíme v prsa? — Co přidáváme k „*Anděl Páně*“ večer? — Kdy se modlíme „*Anděl Páně*“? — Proč trojímu zvonění za den říkáme „*klekání*“? — Kdy se máme modliti „*Anděl Páně*“ stojíce? — Na kterou památku se máme v sobotu, v neděli a v dobu velikonoční modliti „*Anděl Páně*“ stojíce? — Kterou modlitbu můžeme se modliti v dobu velikonoční místo „*Anděl Páně*“? — Od kterých dob bylo zavedeno pravidelné zvonění ráno a večer? —

Kdy bylo zavedeno polední zvonění? — Co bylo podnětem k polednímu zvonění?

Co jest *růženec*? — Kdo jest původcem modlitby sv. růžence? — Z kolika částí skládá se růženec? — Jak říkáme každé té části? — Proč říkáme každé té části růžence „*desátek*“? — Kolik Otčenášů je v každém desátku? — Kolik tedy Otčenášů je v celém růženci? — Kolik Zdrávasů je v celém růženci? — Co vkládáme do každého Zdrávasu za slovo „*Ježíš*“? — Jak říkáme té průpovědi? — Proč průpovědi té říkáme „*tajemství*“? — Kolikrát říkáme každé tajemství? — Kolik je tedy tajemství v celém růženci? — Jak říkáme růženci, když se modlíme všech patnáct desátků? — Jak se obyčejně modliváme růženec? Jak se říká růženci o pěti desátech? — Jaký růženec je prvních pět desátků? — Proč se těm desátkům říká „*růženec radostný*“? — Která jsou tajemství radostného růžence? — Kdy se modlíme radostný růženec? — Jaký růženec je druhých pět desátků? — Proč se jim říká „*růženec bolestný*“? — Která jsou tajemství bolestného růžence? — Kdy se modlíme bolestný růženec? — Jaký růženec je třetích pět desátků? — Proč se těm desátkům říká „*růženec slavný*“? — Která jsou tajemství slavného růžence? — Kdy se modlíme slavný růženec? — Jak radno modliti se růženec, modlíme-li se jej častěji? — Co se modlíme za *úvod* k růženci? — Které průpovědi vkládáme za slovo „*Ježíš*“ ve třech Zdrávasech úvodu k růženci?

Kdy jen lze získati odpustky za modlitbu svatého růžence? — Čeho užíváme při modlitbě růžence, abychom mohli snadno počítati Zdrávasy? — Jak je zřízen takový růženec? — Na jakém růženci nutno se modliti modlitbu sv. růžence, chceme-li získati odpustky? — Kdo má právo světiti růžence?

Čím snažil se sv. Dominik modlitbu sv. růžence co nejvíce rozšířiti? — Čeho je třeba ke zřízení *růžencového bratrstva*? — Kterou povinnost bere na sebe, kdo se stává údem růžencového bratrstva?

Co je „*spolek živého růžence*“? — Co je „*věčný růženec*“? — Kterou slavnost slavíme k rozmnožení úcty k modlitbě sv. růžence? — Na kterou památku byla v církvi zavedena „*růžencová slavnost*“? — Kdy se koná slavnost růžencová? — Co nařídil papež Lev XIII., k rozhojnění pobožnosti sv. růžence?

Co jest *pobožnost křížové cesty*? — Která jsou *zastavení křížové cesty*? — Jak třeba konati pobožnost křížové cesty, abychom získali odpustky? — Jak si vedeme při pobožnosti křížové cesty, koná-li se *společně*? — Co se nařizuje ve příčině zastavení, před nimiž se pobožnost křížové cesty koná? — Kdo smí světiti křížovou cestu? — Nač jen se vztahuje svěcení? — Jaké musí býti křížky na zastaveních křížové cesty?

Co jsou „*litanie*“? — Kterak voláme v litaniích k Bohu? — Kterak voláme k svatým? — Které litanie jsou schváleny pro celou církev? — Proč se litanii o Panně Marii říká „*litanie loretánská*“? — Kdy jen se smí užívati vedle uvedených litanií ještě jiných? — Uveď některé litanie zvláštní!

Co jsou „*processí*“? — Uveď některé průvody, o kterých se činí zmínka v Písmě svatém! — Která jsou *předepsaná processí* v celé církvi? — Kdy mohou se ještě konati processí? —

Co jsou „*poutí*“? — Kdo již ve Starém zákoně konal poutí? — Kam putovali první křesťané? — Na která místa putovali též křesťané v pozdějších dobách? — Proč hlavně putovali na taková zázračná místa? — Která jsou u nás nejvíce navštěvovaná poutní místa? — Kam hlavně putují Moravané? — Která jsou důležitá poutní místa v cizině? — Který užitek plyne z pouti pro toho, kdo ji koná? — Jak však třeba konati pout, aby byla užitečna tomu, kdo ji koná? — Co odpověděti tomu, kdo říká, že na poutích se páchají také někdy nepravosti?

Přechod k části třetí.

O čem jedná druhá část katechismu? — Kterak z víry plyne naděje?

Věříme-li v Boha, věříme též, že jest nejdokonalejší bytost a tudíž nejen v něho doufáme, ale též v něm máme pro jeho dokonalosti největší zalíbení — milujeme ho, lneme k němu láskou, již pro své dobré vlastnosti jest v plné míře hoden.

Láska vede nás k tomu, že rádi plníme, co nám osoba milovaná přikazuje. Milujeme-li upřímně Boha, plníme také rádi a ochotně, co nám přikazuje, neboli zachováváme rádi a ochotně jeho přikázání.

Proto třetí část katechismu jedná o lásce a přikázáních, jichž zachováváním se láska nejpatrněji projevuje.

OBSAH.

Část druhá.

O naději a modlitbě.

Oddělení první.

O křesťanské naději.

Strana

Pojem a základ křesťanské naděje	1
--	---

Oddělení druhé.

O modlitbě.

1. O modlitbě vůbec.

Co jest modlitba. Proč se modlíme	4
Potřeba modlitby	9
Účinky modlitby	11
Kdy bývají modlitby naše vyslyšeny	15
Způsoby modlitby	21
Kdy a za koho se máme modliti	24
Opakování	38

2. O modlitbě Páně.

Původ a rozdělení modlitby Páně	42
Oslovení	43
O sedmi prosbách	45

3. O pozdravení andělském.

Znění a rozdělení pozdravení andělského	58
Výklad pozdravení andělského	60

4. O některých jiných modlitbách a pobožnostech.

Modlitba „Anděl Páně“	66
Modlitba sv. růžence	70
Pobožnost křížové cesty	75
Litanie	77
Processí	78
Pouti	81
<i>Opakování</i>	83
Přechod k části třetí	89
